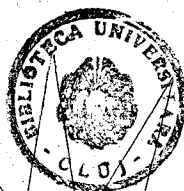

NOUA BIBLIOTECA
ROMÂNĂ.

LITERATURĂ

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani. Jurnal beletristic-literar. Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 4.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

Amor in vécul crâncen.

Roman istoric de THEOCHAR ALEXI.

(Continuare.)

Șerban, care după cum scim, iubea tare pe fiă-sa inepu acum cu binele, i spuse câte și mai câte stăruind a scóte din gura ei promisiunea, că se va feri de Mihu, ea însă nu voia o dată cu capul să se lege la acésta, ci se încercâ din partea ei a-l aduce pe tată-sên la alte gânduri. Dar și Șerban Vodă ținea la ideia sa și despărțindu-se de fiă-sa dete porunci, ca să-o ducă încă in acieaș și la mănăstire.

Era întărități amêndoi, tata tot atât ca și fiă-sa. Tata scia că fiica va încerca tóte mijlócele pentru a contracara dispozițiunile sale, deci luâ tóte precauțiunile posibile.

Indată ce eși din odaia Rucsandrei puse o santinelă dinaintea ușei. Apoi trimise după unul dintre confidenții sei cei mai credincioși, să sfătui cu dênsul și-l însărcinâ cu executarea personală a hotărîrilor luate.

Cătră séra Rucsandra fu provocată să se imbrace de călătorie, apoi fu condusă in o trăsură închisă din tóte lăturile unde fu lăsată singură, nimene nu se puse lângă ea. Trăsura porni, merse tótă nóptea. Spre și se opri. Se deschise un geam din partea despre capră, invêlit cu o piele, și o voce de bărbat întrebâ pe Rucsandra, decâ voiesce să se dea puțin jos, până ce se vor schimba caii.

Rucsandra ceru să i să deschidă ușa.

Geamul pe care vorbise bărbatul necunoscut se închise éráș, pîlea fu trasă din nou peste geam, apoi peste câte-va momente se crepâ puțin ușa trăsorei și acieaș voce de bărbat și se:

„Bine voiesce a te apleca spre acéstă ușa, ca să-ți legăm mai întâiu ochii.“

Să-mi legați ochii! — exclamâ fata voevodului. — Dar ce! sunt dóră o făcétóre de rele, de mă tratați astfel. — „Avem poruncă strașnică de la Maria Sa Vodă, să nu cumva să te lăsăm să veđi unde te affi, deci, decâ voiesci să eși din trăsura, trebuie să-ți legăm ochii.“

— Atunci mai bine remân aici. Nu ți-e sete, séu fóme.

— Nu. —

Ușa trăsorei se închise din nou.

Rucsandra remase éráș singură prin intunec.

O amărăciune mare i cuprinse inima. Sê întrebâ: „pentru ce sufer eu acéstă ocară?“ și nu sciu ce să-și respundă. Nu voia să-și mărturisescă nici sie-și, că un chip bărbătesc, că tênerul Mihu îi cuprinsese inima ei cu desêvêrsire. Nu voia să-și spună, că iubesce, și că dragostea ei tainică o adusese in acéstă stare desperată, dându-i tot o dată curagiul pentru a suporta in tăcere nisce asupriři nepomenite.

Gândurile ei totuș se ocupau mai mult cu mândrul têner de cât cu starea ei, și până la cele din urmă simțea ca o satisfacțiune, că avea ocașiune de a suferi pentru.... cine? Pentru el, da pentru acel fêt inimos, care-i răpise tóte simțirile prin purtarea sa bărbătescă.

Trăsura pornise de mult, mergea și tot mergea, un mers monoton. Rucsandra ar fi nebunit de urît, decâ gândurile sale sburătóre, n'ar fi transpus-o din

nóptea acestei temniți ambulante in imperiul visurilor strălucitoare.

Éráş sē opri trāsura. Rucsandra éráş fu întrebată decă nu voiesce ceva, decă nu are vr'o trebuință, decă nu doresce să sē cobóre jos.

Féta întepenise, flămândise. Sē invoi déră a fi legată la ochi, pentru a-și desțepeni puțin picerele, pentru a respira puțin aer prós păt, pentru a-și domoli fómea, a-și potoli setea.

Fu legată la ochi cu o năframă négră, apoi sē deschise ușa trāsurei, și o mână de bărbat o conduse incetinel. Rucsandra simți sub picioré un covor móle de érbă verde, respiră aerul balsamat de pădure. Atât scia, că a sosit in o dumbravă, dér in căre, nu putea sci. —

Ar fi dorit pré mult să-și rupă năframa de pe ochi, dar bărbatul o ținea de o mână și îi pădea pe cea laltă, căci o dată încercând a o ridica, simți că-i fu apucată, ér bărbatul țise:

— Te rog jupănésă să nu mă silesci a-ți lega și mânilé. —

„Du-mé dară puțin in sus și 'n jos ca să-mi desțepenesé picerele.“

— Poftim — țise bărbatul, — ne vom preumbla puțin, apoi te vei pune la mésă care sē tinde aici pe érbă verde, ș'apoi vom pleca, ca să ajungem până nu va inopta. —

Rucsandra făcu vr'o doi pași in sus și in jos, condusă de necunoscutul bărbat, apoi peste puțin sē puse la mésă, mână și in fine urcându-sē éráş in trāsura, plecară.

Merseră ca vr'o doué, trei óre. Apoi sē opriră éráş. Acum sē deschise ușa trāsurei de o dată, fără precautiunile luate până atunci, fără ca să i sē fi legat éráş ochii Rucsandrei.

— Am sosit, țise bărbatul necunoscut. Locurile aceste le vei vedea și de aci incolo, étă de ce nu ți am mai legat ochii; dar încă și pentru aceia, că vei avea trebuință sē veđi unde calci, căci drumul de aici și până in schit este prăpăstios.

Rucsandra privi împrejur. Era un loc foarte romantic. Jur împrejur munți și dealuri. Drumul lângă albia unui rîu prundos cu apă spumegósă. Drept in față sē ridica o stâncă rîpósă coronată cu brađi svelți in dosul cărora sē vedea un edificiu bizar. Era monăstirea, schitul destinat de închisóre tainică pentru fata lui Șerban Vodă.

Apucară pe o potecă îngustă, țipișă, care ducea la schit. Ajungénd la pórtă edificiului, conducătorul Rucsandrei bātu in cadență anumită mai de multe ori in pórtă. După câte-va momente se deschise. O maică bătrénă și cu o femeia mirénă o primiră pe Rucsandra. Femeia era lelea Dochia.

„Tu ești“ strigă Rucsandra surprinsă și plină de bucurie.

— Eu is — răspunse lelea Dochia tristă.

„Dar cum ai venit aici? întrebă Rucsandra.

— Mai știu și eu, cu ochii legați ca vai de mine.

„Și tu?“

— Și eu, dór' nu te a adus și pe Dumniata de a órba ca pe mine. —

„Ba și mie mi-a legat ochii.“

Intru aceia conducătorul Rucsandrei vorbise incetinel cu maica bătrénă, care sē adresă acum cătră fata lui Serban Vodă, țicénd cu un ton sec.

„Intrați in schit, acolo veți avea destulă vreme, ca sē vorbiți.“

Femeile intrară in edificiu, ér conducătorul Rucsandrei sē întórse, convingându-sē mai întâiu, că maica închisese bine cu cheia pórtă schitului.

Lelea Dochia conduse pe Rucsandra in chilia, care sē preparase pentru locuința ei. Era o chilia mititică dar curățică și provéđută cu tot confortul cunoscut prin acele timpuri.

Sē găsea chiar o mică bibliotecă destinată ca să țină de urit fetei lui Serban Vodă in timpul ce va sta acolo închisă.

Cât va dura acest timp?

VII.

Șerban Vodă făcuse o greșélă mare prin depărtarea fie-si, căci Mihú feciorul lui Mihnea, care avea un caracter nobil și multă trecere printre junimea boerésă, devenind ginerele lui Șerban, ar fi întărit pozițiunea sa. Astfel insé deveni dușmanul sēu declarat și se dete cu trup și suflet in partea tată-sēu Mihnea, care trata de mult timp cu boerimea, ba chiar și cu Bathori, Voevodul Transilvaniei pentru a dobândi domnia României.

Mihu era turbat de purtarea lui Șerban Vodă și sē jură că nu-și va da pace, până ce nu va isbuti să-l siléscă pe Șerban, ca să vină el insuși, rugându-l să i sē facă ginere.

Mihnea era încântat de schimbarea fiu-sēu, care până atunci sē arétase fórte potrivnic planurilor sale.

Ajutorul lui Mihú îl insufleți așa de mult încât decise de a întreprinde ultimul pas, intru ocuparea tronului României.

Trimise solí la Bathori, rugându-l să vină in țéră și să-i fie intru ajutor. Bathori, dorind de a avea un aliat credincios la spatele sale, trimise răspuns că va veni indată cu o óste considerabilă.

Mihnea trimise pe Mihú intru întémpinarea lui Bathori.

Nu trecuseră încă nici trei luni de când o duseseră pe Rucsandra la Schit, când Mihú o porni la hotarele țerei in spre Transilvania, ca să priméscă acolo pe Voevodul Bathori, să-l conducă pe căile cele mai bune și scurte la Bucuresci, unde să gonéscă pe Șerban Vodă și să pună pe tată-sēu Mihnea in locu-i.

Făcuse deja cale de o țdi, și ajunsese a doua țdi cătră séră in Carpați, mergénd de-a-lungul Praliovei.

Voia să ajungă până la Sinaia și să conăcescă acolo peste noapte.

Mihu avea un suflet foarte poetic. Peisagiul mareț care-l impresora, îl exaltase puțin, îi revocase mai mult de cât ori când imaginea ângerescă a idolului său, îi revocase cu colori vivace scena aceia de vânătoare, izvorul fericirii și tot o dată a nefericirii sale.

Aceste suveniruri îi umplură inima cu un dor misterios, avea ca o presimțire, că trebuie să se întâlnească p' aici cu iubita sa.

Un loc foarte pitoresc de pe calea sa îl impresionă atât de mult, încât își opri calul, pentru a privi împrejur. Din naintea sa era un deal peste care avea se mîergă. În drépta păduri mărețe, în stînga albia Prahovei, apoi éráș déluri.

Dar ce sclichea coala în vârful unui deal stîncos prin arborii înalți. Era o sfântă cruce, acum zări și edificiul, care trebuia să fie vr'o monăstire; séu vr'un schit.

„Ce-i acolo? întrebă Mihu pe un flăcău din suita sa, care era a casă prin aceste locuri.

— Lespeșile — răspuse flăcăul.

„Lespeșile!“ făcu Mihu, ce's acelea?

— Un schit de maici! —

„Un schit de maici? repetă Mihu lovit prin această descoperire la inimă, ca prin o săgeată. Apoi continuă!

„Sunt multe maici în acel schit?

— Vr'o doue, trei. —

„Fost-ai tu vr'o dată în schit?

— Am fost, mai nainte, dar de vr'o trei luni nu mai lasă pe nimeni înlăuntru. —

„De vr'o trei luni, ȃci tu mîi băiete?

— Dor atîta vreme au trecut dela pașci, știu bine că în duminica Tomi am voit să mergem vr'o trei flăcăi la schit și nu ne-a lăsat să întrăm. —

„Și de ce ore nu v'a mai lăsat.

— Știu și eu, oamenii ȃci că ar fi adus o fată, ca s'o țină închisă acolo, și că pe acesta ar feri-o de ochii lumi. —

Mihu la aceste cuvinte nu mai era la nici o îndoielă. Fata de care era vorba nu putea fi alta de cât iubita sa Rucsandra. Toți oamenii, dar mai ales cei cari sunt munciți de patima cerescă ce se numeșce dragoste séu amor, cred atât de iute și atât de lesne în ceia ce doresc.

Mihu să decise a să convinge despre realitatea presimțirilor sale.

„Ean să încercăm, dór de ne vor lăsa pe noi în schit. Este spre înserate, drumul până la Sinaia e destul de primejdios, cine știe decă vom putea ajunge astăȃi până acolo.“

Plecară spre schit, drumul era greu, descălicară de pe cai și merseră pe jos. Mihu cu cât se apropia mai mult de acel lăcaș romantic, să suica tot mai agitat; ținea ochii sei neclintit țintiți pe ferestrele schitului, doar de va zări pe acel ânger pe care-l

căuta cu dor și jale. Apoi să gândi éráș, că fiind ținută ascunsă, nu-i va fi ertat să să arete pe la acele ferestre.

Acum ajunsese la schit și bătură în pórta. O maică bătrînă, sbircită, deschise o resufletóre făcută în pórta și întrebă:

„Cine-i?“

— Nișce călători obosiți, care să rógă să-i sălăsluiți în astă noapte.

„Noi nu găzduim călători, duceți-vă la Sinaia.

Cu aceste cuvinte baba bătrînă închise resufletórea și să duse.

— Decă nu ne lasă în schit, vom remănea aici afară. Vremea este frumoșă, nu e frig, vom conăci aici, mai bine de cât să mai ostenim până la Sinaia, — ȃise Mihu cătră ómenii săi.

• Acestia să mirară tare de hotărîrea lui, dar nici unul nu îndrăzni a face vr'o obiecțiune.

— Ean să cautăm un adăpost mai bun, ca cea care ar fi aici dinaintea porți — cu aceste cuvinte Mihu incepu să dea ocol schitului.

Omenii săi avură din nou osasiune de a să mira, căci Mihu, în loc de a privi la locurile din prejur, își ținea ochii mereu asupra schitului.

Cetitorul nu va împărtași această mirare, sciind că Mihu cerca a găsi pe la ferestrele acestui edificiu solitar vr'o urmă a iubitei sale Rucsandra.

Ajunseseră în dosul schitului. Acolo să vedea doue ferestruice, dând spre crângul cel stufos, fără cărare.

— Numai în această chiliă póte fi iubita mea, decă să află aici — să gândi Mihu, și dete ordin, ca să să conăcescă aici.

Caii fură impedețați și lăsați la pășune, flăcăii făcură un foc sdravên, luară țólele de pe șele și le întinseră pe jos.

Mihu să trase de o parte, drept în fața celor doue ferestruice misterióse.

Era o séră minunată. Ceriul jur împrejur senin. Adia un vînt rēcoritor, mișcând lin crângile copacilor și producênd acel frémăt tainic, care pare ca nișce șópte dulci ale ȃinelor. Unul dintre flăcăi incepuse să ȃică din cavalul său o doină duióșă.

Cântecul flăcăului i aduse lui Mihu o ideică.

Să puse puțin pe gânduri apoi incepu cu vocea sa sonoră a cânta următoarele versuri.

Foiă verde lemn uscat
Fosta-o fată de împêrat,
Mândră fată dragăstóșă
Ca o ȃină de frumoșă.

Fóie verde lemn uscat
Merse fata la vênat
Cu alaiu 'n codrul verde
Unde fēra urma-șî pierde.

Fóie verde lemn uscat
Tu fetiță de împêrat,
Bagă sémă, te feresce
Mórtea 'n codru te pândesce.

Fóie verde lemn uscat
Fétul care te-a scăpat,
Urma-ți cată nebunesc
A perdut-o, n'o găsesce.

Fóie verde busioc
Fire-aș astăzi cu noroc,
Să dau d'ale mândrei urme
Chinul meu să mi se curme.

Fóie verde lemn de brad
Tu fetiță de împărat
De m'auđi cântând cu jale
Spune-mi care-i a ta cale.

Așa cântase Mihu de frumos încât resunase codrul ca de o musică cerescă. Flăcăii tăcuseră cu toții pentru a nu perde nici un ton din acest cântec duios, chiar și cail ridicaseră capetele și păreau a asculta la această ariă jalnică.

Încă nu se stinsese bine resunetul melodios al pădurei, care părea a-i ține cu mii de voci supraumane isonul junelui cântăreț, când ascultătorii fură surprinși de un cântec adevărat ingeresc. Acastă voce argintă nu putea eși din gura unei ființe omenesci.

În adevăr părea că vine din ceriu.

Numai Mihu scia de unde vine, și se umplu de o fericire mai mare, cum s'ar fi implut decât i-ar fi răspuns în adevăr pré măriții arhangeli cheruvimi și zerafimii.

Etă ce cânta acea voce minunată.

Fóie verde verde de stejar
Am scăpat d'un chin amar,
Fét frumos cel mult dorit
Spre scăpare mi-a sosit.

Fóie verde dalbe flóri
A sosit al meu odor,
Să mă scape de nchisorii
Unde mă stérșesc de dor.

Fóie verde lemn de fag
De viêtă ér' mi-e drag,
De aș sci că m'or tăia,
Cătră el oi alerga.

Aici făr' de veste cântecul se curmă. Mihu vedu ca nișce umbre dinaintea ferestri, la care privise neclintit, de când venise aici. Acum era sigur de descoperirea sa. Uitând de însărcinarea care-l adusese pe această cale, incepu să facă mii și mii de planuri, cum se scape pe Rucsandra din acea închisóre, unde era păzită după tóte aparințele cu mare strășnicie. Cu forța nu era aici nimic de făcut, asta o recunoseu Mihu îndată, și chiar decât i-ar fi succes a scăpa pe fată cu ajutorul ómenilor scii, s'ar fi făcut pré mult svon, Mihu însă în delicateta inimei sale, voia să ferescă pe iubita sa de ori-ce vorbă rea.

Tótă nóptea se tot gândi și nu fu în stare a găsi nici un mijloc de scăpare, dară atâta tot hotărî se mîne pe soții scii întru întâmpinarea lui Bathori, el însă se rămână singur aici, ca să încerce cu isteție

ceia ce nu voia să încrede forței. — Hei băeți. — đise el a doua đi de dimineță, — eu am avut ađi nópte un vis grozav care mă silesce, se mă întorc îndată la București. Duceți-ve înainte spre hotar și conduceți pe voivodul Ardealului după cum sciti. Pe mine mă veți găsi a casă, dacă nu voi isprăvi cumva lucrul meu mai de vreme, și nu voi putea veni atunci întru întâmpinarea voastră. —

Unii dintre flăcăi superstițioși cum erau mai toți, voiau să afle visul lui Mihu, acesta inse care avea alte griji de cât a inventa acum vr'o vedania minunată le refuză cererea și îi zori să plece. Opri la sine numai pe un servitor al său credincios, cu numele Petru.

— Măi Petre — đise Mihu după plecarea celorlalți cătră servitorul său, — sci tu cine mi-a răspuns a séră la doina mea.

„Îmi cam dau cu părerea“ răspuse Petru, care era un băiat foarte deștept.

— Așa dară vei fi gâcit și acea pentru ce am rămas eu aici.

„Am cam ghicit stăpâne“

— Ean spune-mi ca se ved decât ai ghicit drept. —

— Apoi de, stăpâne, după ce ți-a răspuns jupânița Rucsandra din acel schit, dta îndată te-ai hotărît să o scapi de a colo unde după cum se vede o ține închisă, și temându-te de prea mare svon, te-ai gândit să încerci singur cu viclesug. Așa...

— Așa-i Petre, și pe tine te-am oprit aici, ca se-mi dai mână de ajutor și se mă sfătuești cum aș putea săvârși mai bine și mai lesne acel fapt. —

„Apoi mai înainte de toate ar trebui să intrăm în vr'un modru în schit ca se vedem cum e p'acolo, ș'apoi vom direge noi lucrul.“

— Bine đici, dar cum să intrăm, nu veđi cât îs de înalte zidurile, nimeni nu este în stare să se urce sus pe ele și să treacă în curte ér apoi de a-colo prin chilii. Pórta este mereu închisă și păzită.

„Și totuși vom intra prin pórta, observă Petru.

— Cum așa? întrebă Mihu cu mirare.

„Eu cred“ continuă Petru „că la nișce mueri sêrmâne, care vin la ușa schitului, spre inserate, cerșind milă, nu le vor opri intrarea.

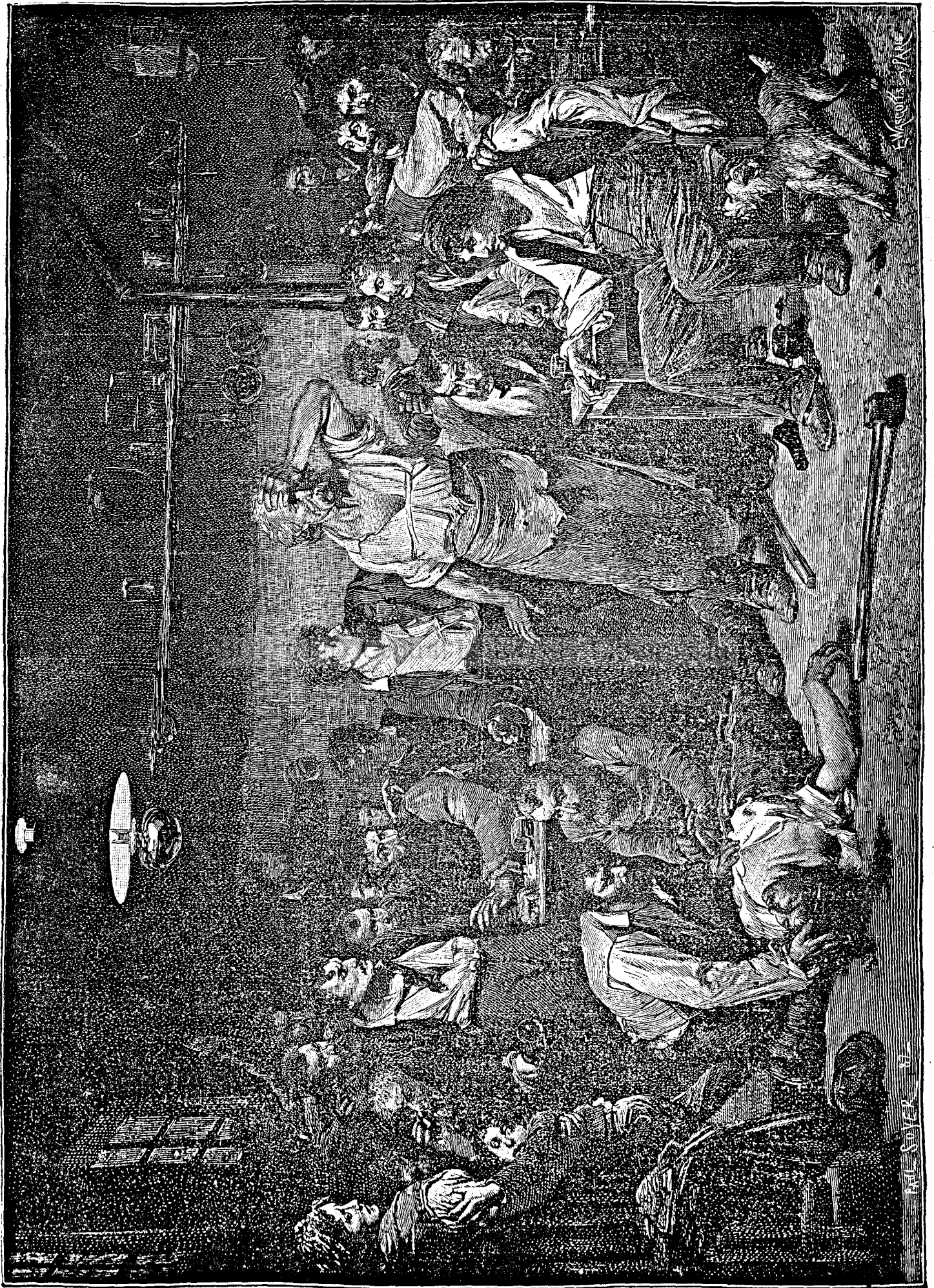
— Înțeleg ce voești se đici. Adecă să ne îmbrăcăm noi ca nișce mueri sêrace și se venim spre inserate la ușa schitului. Bine, vom găsi noi dóră undeva haine muerești, dar cum să venim noi tam ne sam la schit, trebuie să spunem ceva, căci schitul nu stă în cale ca se poată veni toemai nișce mueri, fără nici un scop aici. —

„De bună sémă, că vom spune ceva.“

— Dar ce? —

„Apoi de, stăpâne, asta n'o șciu încă nici eu, dar ne vom gândi améndoui și vom găsi de bună sémă vr'o minciună bine potrivită.

Vom găsi, bine, vom găsi. Să ne îngrijim mai întâiu de haine femeiesci. —

GREVA FAURILOR.

„In satul Comarnic, care nu este departe de aici, vom găsi dóră, ce ni trebuie.“

— Să mergem dar la Comarnic.

VIII.

„Aici fără de veste cântecul se curmă. Mihi vedu ca nisce umbre dinaintea ferestri la care privise neclintit de când venise aici.“

Aşa scrisesem în capitolul precedent și trebuie să ne întorcem cu istoria noastră éráș inapoi.

Rucsandra, după cum am putut înțelege din cântecul ei, căci ea cântase acele versuri, simțea un mare chin în chilióra ei din schit, unde era ținută tocmai ca și o prizonieră.

Nu i se permitea de cât numai din când în când de a eși din chilia ei până 'n curtea schitului, unde era păzită, ca să nu éșă cumva în partea din față, permițându-i-se numai de a petrece în fundul curții. Când era în chiliă putea să mérégă la feréstră, însă nu-i era ertat nici o dată ca s'o deschidă.

De altmíntre era ținută bine intru ale mâncărei, și intru comoditățile vieței. Era servită cu atențiune, ba încă cu atențiune pré mare din partea maicelor.

O singură mângăiere mai avea, pe lelea Dochia, cu care putea câte o dată să vorbéscă despre fericirile trecute. Dar pardon, mai avea încă o mângăiere, cărțile de cetire, care i se puseră la dispozițiune, în un parsechiú, care cuprindea aprópe laturea intrégă a unui părete.

Rucsandra se ocupa fórté mult cu lectura, scia mai multe limbí streine, și trecea de cea mai invétată față din România, ceia ce va și fi fost în adevér, căci prin acele timpurí chiar fetele voevodilor nu pré sciau carte.

Astfel Rucsandra își putuse potoli puțin focul disperării și găsise mijloc de a susține răbdarea.

— Oh, ce ași da lele Dochia — dicea ea cătră servitóra ei credincióasă, — ce aș da, decă ași putea revedea încă o dată....

„Cred mieluşelule, cred, bun e Dumneđu și-ți va indeplini dorul D-tale.

— Par că mă inec între aceste zidurí, par' că n'am destul aer de resuflat. Ímí vine să sfărâm zidurile, să le găuresc și să fug.

Las' că s'or deschide ele porțile și ne vor lăsa afară.

— Dară când, dară când...

Fata amuți fără de veste. Să roși, apoi éráș se páli, sări de pe jelt, și merse spre feréstră, apoi éráș se întórse, se puse éráș pe jelt, scóse o năframă și-și sterse obrazul de sudorí.

Lelea Dochia nu scia, ce se întémplase. Să uita uimită la față.

Și ea auđise, ca și Rucsandra o voce de flécău

cântând nisce viersurí duióse, dar ea póte nu distinse cuvintele, orí decă le distinse, nu înțelesese îndată sensul lor și nu simțise îndată, cum simțise Rucsandra, că cântărețul nu putea fi altul de cât Mihi.

Care fu decí mirarea ei, când se pomeni, că Rucsandra începu să cânte, cu o voce tremurândă de emoțiune, nisce versurí, pe care nu le auđise nici o dată, pe o melodiă necunoscută, dar minunată.

Fóie verde, verde de stejar
Am scăpat d'un chin amar,
Fét frumos cel mult dorit
Spre scăpare mi-a sosit."

Fóie verde dalbe florí
A sosit al meu odor,
Să mă scape de 'nchisorí
Unde mă sférșesc de dor.

Fóie verde lemn de fag
De viétă ér mi-e drag,
De aș sci că m'or tăia,
Cătră el oi alerga.

Rucsandra ar mai fi continuat, căci lelea Dochia era atât de inlemnită, încât n'ar fi fost în stare să profere acum un singur cuvént, dar maicele auđiseră acel vuet straniu, acea cântare nepomenită între zidurile solitariului lăcaș, și alergaseră cu tótele, vr'o patru, cincí în chilia Rucsandrei, pe care o găsiră dinaintea ferestri intonând tocmai ultimele cuvinte din cântecul ei.

Maica stariță era revoltată, consternată. Uitând de respectul ce datorea fetei voivodelui, alergă drept la ea, însoțită de cele lalte maice, și o smuci de la fereastră.

Rucsandra se întórse cătră maici și privind drept în fața stariței cu o căutătură sélbatică đise:

— Ce vreți?

„Ce să vrem“ respunse starița, „să te ferim de rele“

— Să mă feriți de rele! — exclamă Rucsandra, — réul este aici în mijlocul vostru, lăsa-ți-mé afară. —

— „Nu putem fetiță dragă“ đise starița „aibí răbdare, și pórtă-te cu cuviință, c'apoi vei scăpa mai curénd.“

— Nu mă port cu destulă cuviință? întrebă Rucsandra.

— Cuviincios este óre să cânti aici în monăstire cântece lumeșcí?

— Voiți dóră să mă prăpădesc, de nu suferiți să mí mai vèrs focul și amarul prin cântarea unei doine. —

— Noi íți vrem numai binele dragă fetică și d'aceia te rugăm să fi ascultátóre, să nu mai faci lucruri necuviincióse, pentru ca se nu fiu silită a te punc în chilia intunecósă.

(Va urma).

O critică vătămătoare.

Domnul Grigorie Silasi scriind și publicând o recenziune a poeziilor Domnului T. V. Păcățian în loc de a produce acel bine pe care l'a intenționat prin critica sa încurajătoare, a făcut mult rău, căci poetului și colaboratorului nostru D-lui T. V. Păcățian i s'a suit lauda la cap și l'a amestecat cu totul.

Am avut de a face cu mulți oameni pretențioși și încrezuți dar un om cutețător ca și Păcățian n'am mai pomenit încă.

Să vedem ce ne spune el însuș despre sine apoi să reproducem unele specimene din florile sale, dar nu din acele pe care le-au numit el de tómnă, ci din acelea pe care, le numim noi »de aiuire.« Acest cuvânt foarte aspru este meritat cu tótă asprimea sa, cum se vor convinge îndată cetitorii noștri. —

Redacțiunea noastră tot din aceeași intențiune binevoitoare de care fusese însuflețit D. Silasi față cu D. Păcățian, avuse de gând să reproducă în aceste colóne portretul lui și să publice o schiță biografică despre el.

Bunavoința noastră către D. Păcățian n'a slăbit și tocmai fiindcă i voim binele, credem că medicina cea amară pe care i-o prezentăm aici, va avea un efect salutar asupra constituțiunii sale pré sanguinice.

Étă cum ne scrie D-sa la provocarea noastră de a ne împărtăși vr'o câteva date din viața sa:

»Scii, că numai oamenii cu trecut au biografii de interes pentru public, nu însă și cei cu viitor!...

»M'am născut în comuna Ususeu lângă Lipova în Banat — în 28 Noembrie 1852. Așa d'era tómnă séu mai la începutul erneli. O întonez acesta, ca să-ți poți explica tonul cel elegiac din poeziile mele! Părinții mei Vasiliu și Elena Păcățian, ca învățător de pe sate (în comuna Selisce, — mai apoi Ohaba s'erbescă și în fine în Spata), cu mari greutateți au fost agonisit atăta cât să mă potă da la învățătură, mai nainte la Lugos, apoi în Arad unde ajunsesem până în a șésa clasă gimnazială, — aici apoi mijlócele s'au gătat, eu am ramas de la scólă, și am îmbrățișat cariera notarială, — dar de nou o lovitură, — devenii înrolat la milițiă, — mi-am servit cei trei ani în pace și sănătate — după aceea ér mă tresar pe calea administrațiunii, — și din 19 Martiu 1877 funcționez ca notar comunal în comuna Jadani lângă Temișóra! Tatăl meu a reposat în anul 1876 în 5 Decembrie.

Primele încercări poetice le-am scris încă ca student de clasa 5-a, dar pe timpul serviciului ca ostaș m'au perit. —

Acest trecut deșu nu l'ar autorisa pe poetul nostru, ca să se credă ceia ce nu este, apoi tomușorul séu de poezii intitulat: »Florii de tómnă« încă nu l'a făcut egalul lui Alexandri cum se crede D-sa, căci étă ce versuri ne trimise spre publicare.

Lui Alesandri.

Décă-ai fi eu Alesandri,
Și tu-ai fi în locul meu, —
Și-ai comite-o neghiobiă
Chiar cum am comis-o eu:

Mi-ai trimite din a tale
Poesii — un esemplariu,
Scii, de cele de onóre
Cum primesc oamenii mari, —

Ce gândesci, ce-ai face atunci?
Cel puțin și-ai mulțami.
Fie chiar numai din buze
Nu din boldul inimii!...

Căci de nu-s poet ca tine,
Crede! atăta-am învățat:
Cătră cei ce mă stiméză
Să mă port mai aplecat!

Ei bine, am avut dreptate, când am susținut noi că D. Păcățian ziurează? Dar D-sa isbesce și în alte persoane iubite și venerate de toți românii, după cum se poate vedea din poesia următoare:

Fără titlu.

Mă értă!... Indrăsnelă
Prea mare-am dovedit,
Dar' fruntea cea regală
S'o supăr — n'am voit!...

Mă értă!... Las' nu ăice:
— Nebun începătoriu
Aici să se ridice??...
Ce vre cu-a sale »flori!«...

Mă értă!... căci credință
Aveam ca toți cei vii:
Că 'n artă și 'n sciință
Nu sunt ceremonii!...

Credeam că 'n poezia
Colibă și palat
De mult o — preteniă
Mai strinsă-a fi legat!...

Credeam... cum în scriere, —
Și 'n faptă părtinesc
Pe-acei ce nu-s — durere! —
De viție 'mpărătesc!...

Credeam!... căci vai de mine
N'am știut, și d'unde oi sci:
Coróna că se țene
Pe cap — si-atunci când scrii!..

Credem că nu este de lipsă a spune expres că aceste stihuri sunt la adresa reginei României.

Étă încă o părechii de — nici nu scim cum să le mai ăicem, dar cetiiți și dați-le apoi numele pe care veți crede că le merită.

Unora.

Đece ani lucrai la ele,
Đece ani m'am chinuit
Până versurile mele —
Să vă placă — le-am tocmit;

Și voi vreți într'o clipită
Peste ele să sburați,
Și cu-o critică pripită
Ici colea să le-atacați?!...

Rea, e rea acéstă cale!...
Đécă vreți să criticați.
Chiar cât am lucrat la ele.
Đece ani le studiați!...

Altora.

Domni! mei! . . . domni academici,
Și mai sciu ce rang aveți,
Mari istorici, mari profesori
Unii chiar și mari poeți!

Sciți că 'n mare cheltuială
M'am băgat eu pentru voi
Trimițând' ve »flori de toamnă«
Tot legate 'n pânze moi??!..

Dar' n'o ție cu supărare.
Nici n'o spun să mă fălesc, —

Nu 's prea scump, — și chiar d'aceea
Cumva ași vre se scircesc:

Că pe lângă „flori de toamnă“
Ore bani câți se trimit
Se 'mî respundeți num' atâta:
Se 'mî scrieți că le-ați primit!

T. V. Păcățian.

Aici s'a oprit D. Păcățian, ne mirăm cum de n'a apos-
trofat pe toți demnitarii bisericeii române, ori acestora nu li-a
trimis din florile sale!

Mai este de lipsă ca să luăm încă cuvântul, după ce a
vorbit destul de lămurit versurile sale reproduse aici! —

Z R I N I

Tragedie in 5 acte de Teodor Körner

tradusă de

Arseniu Vlaicu.

(Continuare.)

Scena 4.

Soliman, Mehmed, Levi (Se aude signalul de asalt.)

Soliman. Ține-mă Levi! ține-mă că cad! Allah! nu-mi
scurta viața până ce nu voi vedea falfăind victorioasă semiluna
pe dealurile Sighetului.

Mehmed. Stăpâne și împărate predominază-ți viața,
puterea ta! natura obicinuită a să supune!

Soliman. Mărtea își bate joc de mine ca și Zrini.
Ați audît țipetele și strigătele cele crunte? Audîți sgomotele
selbatice? Mehmed, acesta a fost cântul meu favorit, cântecul
șilelor mele de serbătoare, acesta m'a anunțat prin miș de
omornii victoria sângeră. Incă odată trebuie să'l mai aud
inainte de mărte, de astă dată sôrte ascultă de domnul tēu!

Mehmed. Mai ai incă ceva de dorit? Te rog incre-
dintțieză-mi mie tōtă grija, care te consumă.

Soliman. De ași fi fost erou adevărat, m'ași fi ingrijit
eu vre-odată de ceva? M'am luptat; am invins, am nimicuit și
am robit; aceste momente le-am câștigat prin sânge, al cărui
gust l'am simțit de miș de ori; strigătul meu de activitate
a alarmat tōtă lumea jur împrejur; generațiunei actuale i-a
inspirat frică și tremur, posterității i-a deschis graiul și și-a
creat drumul la nemurire! Cum că am călcat peste ruine și
cadavre, că am condus la mărte milioane când aveam plăcere,
pōte să spună lūmei chiar și vermele, care s'a tirăit sub mine
prin țărină. Numai cel mare remăne in veci neuitat și nu
să perde in abisul cel fără fund al lūmei! Numai să zidiți
inalte templele numelor vōstre, fie pe cadavre, fie jertfe, pe
ură sēu amor — zidiți-le numai inalte; căci marea timpului
inundeză viața nōstră, muntele, pe care zidiți să ingrōpă și
numai templul mai rămăne strălucind falnic in vēzduh. Atunci
numele vostru va străluci in flacări aurii și posteritatea vē va
glorifica și va uita temelia, pe care ați ridicat colonnele
vōstre.

Levi. Cruță-te, luminate stăpâne! Cruță-te! Vorbirea
ți va cădea greu: Numai odihna te-ar pute întări binișor sēu
o minune cerescă! — Deci te rog, cruță-te --

Soliman. Te ert pentru credința ta că ai rostit aceste
cuvinte. Nebunule ce creși tu, că acela care a trăit ca mine
ar scōte bucuros ultima resuflare in visul pacei? Eu numesc
viu numai fapta, care deșteptă cu energie puterile obosite din
somnia lor cel pacinic; odihna e identică cu mărtea, numai
acela trăesce, care e activ, deci eu voesc să trăesce mainainte
de ce voi inchiide ochii!

Scena 5.

Precedentii, Mustafa.

Mustafa. Poruncesce să se dea signalul de retragere
indurate Dōmne! căci numai in zadar mănăm la mărte pe
vitejii soldați; Zrini să luptă ca un leu infuriat, imprăștiind
mărte prin prejurul sēu. Fiecare dintre soldații lui e gata a
să opune unei armate întregi; trebuie să fie nișce diavoli, căci
astfel de putere nu posedă un muritor. — Ienicerii nu mai
voesc să mai inainteze.

Soliman. Să i alungați atunci cu câni; mănăți cu
bicele, dați-le foc, sau pușcați îi ca pe niște câni dacă să vor
mai codi! Szighetul trebuie să cadă, chiar de-ar trebui să
perd jumătatea armată. Szighetul trebuie să cadă și adecă chiar
acum! Asaltați-l! Eu mai am numai câteva momente și voesc
să mă despart in sgomotul de victorie!

Mustafa. (Să duce.)

Soliman. Ei! Eacă viu mărte! aud chemarea ta (Alarmă
și sunete de trompeta.)

Mehmet. (apart.) Am trimes tocmai la timp nunții mei;
mi să pare că împăratul va muri inainte de ce va insera!

Levi. Nu te incrunta ast fel luminate stăpâne și im-
părate! Ce ore mărtea inspăimēntă și un pept eroic.

Soliman. Ce este mărtea ca să mă sparie? Pōte ore
ceva infiora pe un erou? Mărtea ar fi binevenită după ce voi
audi sgomotul de victorie! atuncia ași stringe-o cu bucurie in
brațe și mi-ași da cu bucurie sufletul: dar a muri astfel! —
astfel! — omul trebuie să fie invins odată in viață; mărtea a
silit și pe marele Mohamed pe Selim și pe Baiazed ca să iasă

din lupta negurösă a acestui pământ când erau încunjuiați de victorii și trebuie să urmeze când vocea ei îi chemă; Dacă peptul meu eroic mi se rupe când gândesc că trebuie să mor invins, după-ce am salutat de 76 ori primăvara victorios!!

Mehmed. Tu însă vei mai trăi; poți vedea semiluna fălăind pe ruinele Szighetului și capul lui Zrini la picioarele Tale.

Scena 6.

Precedentii, Beiler-Beul.

Beiler-Beul. Suntem învinși, soldații, noștri fug; pașa de Egipt a fost pușcat; mörtea cosesce cu miile dintre armata fugindă, ei nu se mai opun, ci fug mereu, ungurii strigă de bucurie și ne dărimă, ne degradează prin tunetul de victorie!

Soliman. Mörtea cadă asupra capului tēu, sclav afurisit! Szighetul trebuie să cadă! Asaltați când voese eu!

Beiler-Beul. Ne este imposibil!

Soliman. (se scölă cu forță și aruncă pumnalul după Beiler-Beul.) Mergî in iad copil afurisit! (cade) Asaltați! Luați fortăreța cu puterea!! (móre.)

Levi. Dumneșeule! — Stăpâne! Impérate! (Inghenunche lângă el.)

Mehmed. Tăcere! Leul a murit și secolul întreg va jeli pe acest erou al său.

Scena 7.

Precedentii, Ali Portuk.

Mehmed. Pășesce în tăcere! Căci aci avem un cadavru împărătesc și un suflet de uriaș s'a despărțit.

Ali. Este adevărat, că s'a revoltat armata împărătescă? fiindcă a presupus că împăratul ar fi murit. — Vizire, dacă nu o vom înșela prin violenție toți suntem perduți.

Mehmed. Tăcere, numai noi toți trei șcim despre mörtea împăratului nostru; camerierii sunt deja cumpărați de mine și cei lalți nu trebuie să afle și nici nu vor pute afla. Acelui jidan dăi pumnalul acesta ca să amușescă pentru totdeauna. — (Cătră camerieri.) Amici duceți pe împăratul în odaia cea mai retrasă și mă așteptați acolo! (II duc.)

Mehmed. (Cătră principii.) Am trimis deja nunții la moștenitorul tronului, la Selim, fiind că noi după cum șcim ne am învoit de mult ca el să ne fie domnitor în Stambul. Cadavruul îl punem la locul destinat, intunecimea ne favorizează înșelăciunea și armata se credă cum că mai trăește; după aceea se asaltăm de nou până vom cuceri Szighetul și după victorie se ne întorcem la Stambul.

Beiler-Bei. Ce? Să rămână fără succes expedițiunea aceasta? N'am avut de scop decât derămarea acestei fortărețe? Nu vom porni cătră Viena în contra Impăratului?

Mehmed. Amice, moderază-ți pofta de luptă! Ar fi o nebulie ca să ne mai încercăm acum în luptă cu Germanii. Dacă Szighetul nu s'ar fi ținut ca o stincă prin credința aperiților lui, de mult am fi chiuit și benchetuit pe ruinele Vienei și Germania acum ar zăcea înaintea șcului nostru în țerină; acum însă trebuie să ne retragem. Armata e îndărătnică, Persia s'a resculat și șciți prea bine ca Selim s'a opus tot deuna rebelului cu Ungaria.

Ali. Eu stimez înțelepciunea ta cea foarte mare, Vizire și sunt de acord cu părerea ta, îți dau și mâna!

Beiler-Bei. Mehmed tu cunoști pe amicii tēi; dacă conducătorul n'a avut parte seși realizeze ultimul plan gigantic, îți urmez ție.

Mehmed. Acum grăbiți-vă afară și spuneți că împăratul trăește și se va arēta incurdnd soldaților; eu într'aceea voui termina cu violenția noastră.

Beiler-Bei și Ali. La revedere!

Mehmed. Adio! Tu Levi, se'mi urmezi! (Es toți prin diferite părți.)

Scena 8.

(Pivnița în Szighet.)

Scherenk conduce pe Eva și pe Elena în vesminte de casa pe trepte în jos.

Scherenk. Urmați-mă nobilă contesă! Dați-mi mâna grațiosă demoiselă!

Elena. Iată-o.

Scherenk. Calea ce e drept e cam precipitată, dar mai sunt două rinduri de trepte până jos.

Eva. Ce face bărbatul meu?

Scherenk. Eu l'am lăsat în întărituri pregătindu-se pentru susținerea unui nou atac, fiindcă în lagărul turcesc era larmă mare. Căpitanul Juranici stă la pörtă și ajută să lege pe bătrânul Coromsey și mi-a șis să vă spun multe complimente grațiosă domnișöră, că e sănētos și-i mulțameșce contelui viața dar și-a rēsplătit datoria de mult.

Elena. Ah el tot să mai aruncă în gura morții! și cât îndrăneșce pentru mine? Săgēta care'l va lovi străpunge amorul nostru!

Eva. De ce plângi? ce visezi Eleno? Nu'ți uita unde ne aflăm și că momentul viitor pentru noi nu mai are nici o valöre, căci vom emigra într'o țēră streină; iar casa care o locuim acuma va rămănea pustie, ferestrele și ușile vor rămănea deschise, fiind că noi așteptăm numai un conducător ca să ne arēte calea cătră patria cea nouă. Să ne luăm însă un ultim adio de florile cele altădată vesele adunate în șilele noastre de bucurie și muindu-ți sufletul în balsamul lor, aruncă-le la o parte și te desparte de ele fără întristare.

Elena. Ah mamă! însuflă'mi liniște și veselie pe marginea mormēntului: însuflă spiritul tēu în peptul meu cel slab! Credeam că șörtea mă va indatora mai mult, visam o fericire cu mult mai mare în amorul eroului meu; însă abia rēsări șorele vieții mele, abia incepu a simți profumul primăverei de iubire, abia incepu barca mea a pluti pe valurile line ale fericirii și furtuna grozavă care distruge totul veni să curme și fericirea mea!... Mica barcă așteptă acum acum a fi înghițită de valurile furtunose!...

Eva. Reculege-te scumpa mea fiică, și ascunde dinaintea părintelui tēu întristarea fiind-că destinul său cel mare a fost astfel; patria cere acest sacrificiu enorm și el trebuie să'l facă! Nu'l mai amări prin lacrimile tale! El trebuie să facă acel sacrificiu mare! Și'l va și face! — Spune-ne Scherenk, de ce ne-a trimis Domnul tēu în această subterană? În castel nu mai eram în siguranță?

Scherenk. Nu, fiindcă Turcii aruncau mereu bombe

asupra întăriturilor și acum au îndreptat toate tunurile lor asupra odăilor din castel și astfel nimic nu mai era sigur în ziua următoare. Aci însă vă puteți odihni în liniște fiindcă boltiturile sunt destul de tari și de mâncare pentru D-văstră am îngrijit deja; de și e cam puțină, însă cred că destul pentru D-văstră, căci în curând ne vom scuti de slaba alimentare, fiindcă presimt că în curând vom scăpa. — Adio grațiosă contesă; mai aduceți-vă aminte de bătrânul Scherenk (Să duce în interiorul subteranei).

Elena. Ce bătrân cu inimă bună! În zadar te mai ostenești să invălești grăpa cu mirosul cununilor tale speranță; în van nutrești speranțele cele mai frumoase fiindcă crucea cea neagră calcă și zdrobesce toate acele cununi și morțea aprigă în curând ne va scote dintre cei vii în flăcările vieții!

Eva. Nu fiica mea; crucea nu va călca preste cununi și nu se va ridica din morțe în flăcările etății; ci fiecare cunună curată a vieții va atârna ca o coroană vecinică de cruce și fiecare flăcărie va eshala o primăvară eternă aceluia, care se desparte din sgomotul luptei; el va merge profum îmbătător; Lasă-l să viseze, și se nutrească speranțele cele mai frumoase! De multă vreme slujesc sub stégul tatălui tău și acum îți cade foarte greu să ne pierdă de odată; o umbră îl ține strins legat de noi. El vede numai morțe, numai peire, unde strălucesc o victorie mare și o viață mai fericită.

Elena. Presimt bine acea victorie, acea viață fericită și de și mă numesc, fără să roșesc, fiica ta totuși nu mă pot uita cu curaj înapoi. Ah! dorința mea cea mai ferbinte nu e de ajuns. Dacă ași fi trăit și eu în fericire ca tine atâta timp, acum ași suferi cu bucurie nefericirea; eu însă abia am adunat câteva mișcări floricele pentru splendida coroană a fericirii și și acestea pline de lacrimi, roua lor n'a fost sărutată de auroră, și etă că încep a se păli. Spune-mi n'ai avut destulă fericire în viață, n'ai cunoscut deliciurile ei? — Ah mamă! Dar eu abia o copilă putea-voiu să văd bobocii înflorind și florile în cununii? —

Eva. Tac, scumpa mea, că aud pe tatăl tău! Șterge-ți lacrimile dela ochi, ca nu cumva să descopere durerea ta adâncă. — Crede însă că de multe ori printre flori în cunună au fost implețiți și spinii, și adesea bobocii cei mai frumoși n'au înflorit și chiar cari au înflorit s'au vestejit curând.

Scherenk. Vine Conte! Conte!

Eva. Vino, fiică, să-ți eșim înainte.

Scena 9.

Precedenții, Zrini, Iuranici.

Zrini. Bine v'am găsit scumpa mea soție și iubită fiică! Elena și Eva. Bine-ați venit tată!

Iuranici. Eleno!

Elena. Iuranici! Va să zică ne reintălnim aici?

Eva. Ce, ați respins atacul furios?

Zrini. Intr'adevăr de astă dată n'a fost lucru de glumă; un astfel de botez de sânge n'am vădit în nici o luptă. Numai lui Lorenz am să-i mulțămesc viața.

Iuranici. Și eu ție! Pe când eu injunghiam pe cănele de ienicer care se aruncase asupra ta, tu primii pe scutul tău eroic lovitura ce era îndreptată în contra mea.

Eva. Ce, atât de mare a fost pericolul?

Zrini. Enicerii în turbarea lor se urcară pe întărituri și un îndrăzneț ridicându-și capul plantă tuiul pe zid. Atunci strigau îmbărbătând pe Ungurii și mă aruncau cu furie asupra barbarilor, îi împinserăm jos de își frânseră membrele de ziduri. Un principe al lor a căzut. Turcii au luat-o la fugă și noi trimițând în urma lor încă o salvă de tunuri mulțămimăm lui D-șeu pentru victorie!

Iuranici. Victoria e a noastră, dar am răscumpărat-o scump! Mulți dintre eroii noștri o răsplătim cu viața lor.

Zrini. Său ați său mână ei tot muriau în frémetul de bucurie al victoriei patriotice! Trebuie să-i învidiam, căci a-i acusa ar fi păcat.

Iuranici. Pe Batha l'am vădit murind cu morțea cea mai frumoasă. După ce bătrânul erou obosit de luptă căduse în genunchi, o lance turcescă îl răni greu la brațul drept și astfel sta cu rana de unde țighele sângele, nevoind să primescă să-l lege. Atunci strigă Zrini: »gătiți-vă pentru un nou atac,« și înainte de ce aruncau coiful în cap și apucau sabia, vădău cățiva eniceri, cari cu un tui în mână lor afurisită se cățără pe ziduri; atunci iute mă aruncau asupra lor, însă bătrânul Batha era deja înaintea mea acolo, îi apucase cu amândouă mâinile de pept și îi trase după sine jos de pe ziduri.

Zrini. O astfel de morțe valoroză cât 1000 de vieți! — Cred că nici de aci înainte nu ne va părăsi D-șeu.

Eva. Cât timp vă mai puteți ținea?

Zrini. Femei, nici odată, nu mai întrebat vre-un cuvânt de rău!

Elena. O spune fără frică tată. Cât timp te mai poți ținea?

Zrini. Numai până mâne.

Elena. Ah, D-șeule! Deja mâne trebuie să vă predați? Ah scumpe Iuranici!!

Iuranici. Eleno, unde e curagiul promis?

Zrini. În zilele acestea am pierdut foarte mult; mai am numai 600 de bravi. Fomea băntuie deja foarte tare printre șirele fraților noștri din cauză că am pierdut proviantul deodată cu cetatea cea veche. Ne-au mai rămas numai 2 tunuri, zidurile sunt aproape ruinate, castelul vechiu e în flăcări, căci Ali Portuk bombardază neincetat. Aci în castelul cel nou avem lipsă de toate; un singur asalt din partea inamicului e de ajuns ca să ocupe cetatea veche, căci nu o mai putem ține nici o oră; și noi suntem respinși între aceste ziduri strimte și ne mai putem ține numai vre-o 2 zile, căci chiar dacă nu ne-ar sili inamicii, totuși ar trebui să murim de foamă, său să ardem de vii! — Nu, astfel nu vom muri! Deci mâne voi cerca o erupțiune și mă voi lupta cap la cap, pept la pept; și-mi voi căuta morțea răspândind împrejurul meu mișcări de cadavre

Eva. Și noi ce vom face?

Zrini. De voi am îngrijit eu deja. — Vino mai aproape Scherenk! — bătrânul Francisc a aflat o eșire secretă printr'un coridor întunecos, care duce din aceste boltituri până la un lac. De acolo mai sunt vre o 100 de pași până în pădure și precând Turcii vor asalta voi veți fugi neobservați pe căi sigure la împăratul și i veți spune că: »Zrini au căzut ca un erou, iar mormântul lui sunt ruinele Szigetului. — Nu te teme că totul e pregătit bine și Iuranici vă va însoți în fuga voastră.

Iuranici. Nu conte, acesta nu o poate face un Iuranici!

Zrini. Cum, fiule? Nu voesci să-ți scapi pe muma și pe nevasta ta?

Iuranicî. Tu m'ai atras lângă tine, m'ai învățat de a mînuî sabiă, mi-ai plantat în inimă datoria și onoarea, mi-ai dat ce ai avut mai scump, pe fiica ta și acum voesci să mă silești la o astfel de rușine? Nu voesci să împarți și ce ai mai frumos, mórtea ta eroică cu Lorenz fiul tîu? Nu, tată, una ca aceea nu o poți face! pe D-șeu nu! Eu sunt soldat, căpitan jurat al împăratului și de aceea, unde și când va cădea conducătorul trebuie să fiu și să cad și eu!

Zrini. Vitez îndrăzneț! — Și totuși va trebui să te duci! Vești aceea ființă, care suspină, ea e mirésa ta, care cere de la tine o viață plină de fericire! Fiule! tu trebuie să trăesci și să plătesci datoria ceai față de inima ei.

Iuranicî. Mai întâi trebuie să-mi plătesc datoria cea mai mare față de poporul meu. — Inima, amorul, sentimentul și cugetul meu sunt ale tale, scumpa mea mirésă și ale tale vor și rămânea, dar ceia ce se numesce viață e proprietatea patriei. Amorul meu e etern și în lumea cealaltă pot fi al tîu pentru tot deuna, însă sentimentul pentru națiunea mea se va fini numai cu ultima luptă a mea. Ce așa dară a'i mulțami, trebuie să-i plătesc încă aici în viață și voi și face acesta! — În lumea cea laltă voi afla pe scumpa mea mirésă și o pot întemina cu cea mai mare bucurie, că n'am lăsat nici o datorie neplătită pe această lume. — Fugiți fără de mine și când veți fi scăpat cugetați-vă și la mine cu mîngăere, la acela, care v'a iubit atât de ferbinte și totuși a spus totă fericirea lui și a voastră pentru binele patriei. — Ce, plângeți? — dóră v'am ofensat? — Ertăți-mă că nu voiam! Crede-mă scumpa mea că nici eu nu iubesc cu mai mare răcelă ca tine și tocmai de aceea voi să fac acest sacrificiu. Nu e mare lucru că mă voi da jertfă morții, căci deja de multe ori mi'am spus viața în șanturi; însă fiindcă am făcut acesta cu dreptul la fericire, la binecuvîntare și la cea mai mare laudă a lumii, e demn de luptă, de laudă; patria mea va fi mândră cu acest sacrificiu.

Zrini. Așa dară rămăi aici, Iuranicî! Noi vom merge de mână la mórte! — Tu Scherenk gătește-te, alegeți încă 2 servitori credincioși și puternici și îndată ce se va crăpa de ziua fi gata de fugă.

Scherenk. Tóte se vor pune la cale cum ai poruncit.

Eva. Nici o dată, bărbate! dór' nu vei dejesi atât pe femeia ta! Nu voi fugi de lângă peptul tîu, acolo să mă străpungă glónțele ienicerilor. Nu crede că sunt prea slabă; dă-mi o sabie și voi cădea lângă tine ca o eroină!

Zrini. Și fiica ta?

Eva. Ea nu iubesc ca și mine? Nu iubesc pe acest tîner îndrăzneț? Nu póte muri și ea împreună cu părinții și cu nurile ei? — Și mai poți întreba ce va face ea?

Elena. Așa este tată, fi îndurător! și nu refusa cu cruđime ficei tale mórtea, în fața căreia tu mergi cu nepăsare. Ce dóră ți-a cauza o mai mare bucurie a ne vedea din cer murind după chinurî grele, miserî și insulte de tot felul, de cât a ne vedea ca învingătorî apropiindu-ne de tine și devenind consoți fericirei tale? Ce óre sclăvia ar fi o mai mare fericire pentru noi de cât mórtea?

Eva. Zrini, nu fi crud nici de astă dată! nu ne res-

pinge de la frumoșa ta victorie, ci ia-ne cu tine sus la glori-ficațiune, la eternitate!

Elena. Da, lasă-ne să murim, căci la ce ne-ar mai folosi viața? Pentru ochii plini de lacrimi, totuși e nópte eternă! Óre ce te animéză pe tine, pe noi se nu ne facă să tresărim? — O, lasă-ne să murim împreună cu tine! — Uniți, vom călători împreună în patria cea nouă cu bucurie și vom duce amorul etern din nóptea în care plutim, în viața eternă!

Iuranicî. D-șeule, ce feliu de femei! Ce inime de erou! — Tată, tu nu poți să te opui, lasă-ne să murim împreună!

Eva și Elena. Da, lasă-ne să murim împreună!

Zrini. (Schimbat). Veniți la peptul meu! Ați învins! — Deși omenimea mă va condamna, D-șeu nu mă va condamna de sigur! — Acum se murim împreună!!!

(Cortina cade când se grupéză).

ACTUL V.

(Pivnița).

Scena 1.

Zrini (în haine violete încărcat de petri scumpe și odóre) **Scherenk** (îi ajută să se îmbrace).

Zrini. Grăbește-te Francise! — Mi se pare că plîngi nu-i așa? Ce, bătrînule îți pare rău de victoria domnului tîu? Ce însemneză lacrimile tale? Nu ți-e rușine?

Scherenk. Ah, értă-mă! — Te-am purtat de copil pe brațele mele te-am însoțit la primul joc de arme, ți-am legat pîtenî înaintea Vienei; tot ca acuma te-am împodobit în ziua cununiei cu reposata contésă, nobila Frangipan, — ah, cum striga poporul atunci, când mergeam la altar printre el: Priviți pe eroul mire, uitați-vă la grațioșa mirésă! nici o dată nu s'a văđut o păreche mai potrivită ca acesta! și toți rostiau plini de bucurie numele vostru, tot poporul era încântat.

Zrini. Cât de bună era Caterina, D-șeu s'o odihnescă!

Scherenk. Am avut fericirea a te împodobi la tóte ce ți s'a întemplat măreț în viață, la tóte serbările de vitejie, la tóte banchetele de victorie. Mă simțiam încântat că am onoarea de a îmbrăca în pompă pe bărbatul cel mai mare al poporului meu, pe eroul de frunte și cel dintăi în timpurile cele grele; mă simțiam transportat când îți puneam aceste semne de demnitate cavaleréscă, aceste arme ale patriei și decorațiunile prezentate de împăratul meu. Cât de fericit, cât de vesel mă simțiam eu, când te vedeam fugind printre șirele răsboitorilor călare pe arabescul tîu, care făcea să schintee petritele și vërsa foc de pe nări. Cătă mândrie nu-mi umplea sufletul când auđiam numindu-te: „scutul creștinilor, biciul Turcilor” și când te înteminau strigățile de: „Să trăiesca!” Atunci mă gândiam că aș avea dreptul amî ținea de onóre că am încins sabia aceleuia, care era înălțat până la ceruri! — și acum! —

Zrini. Ei, și acum ce este?

Scherenk. Cu această haină te-am îmbrăcat și pentru a doua nuntă cu grațioșa contésă de Rosenberg. Era o di forte frumoșă atunci! și credeam că va ținea încă mult timp așa. — Acum însă te îmbrac și inarmez pentru ultimul pas

al tău și după cum poruncesci vestmântul de bucurie trebuie să înlocuescă sfta contelui meu. Ah D-șeule, asta e prea mare lovire pentru credința mea cea îndelungată! De ce n'am putut muri mai curând?

Zrini. Franz! Suflet bun și fi fidel! — nu mai plânge! căci nici o dată nu m'am dus la o victorie mai frumoasă, nici o dată nu m'ai gătit pentru o sărbătoare mai bună. Ați e diua mea a treia de onoare și de aceea m'am îmbrăcat ca un ginere. Eu voiu îmbrățișa mărtea cu bucurie și o voiu stringe la pept cu curaj. Unde mi-e sabia?

Scherenk. Pe care voiesci s'o incingi?

Zrini. Adumi-le pe toate și voiu alege după aceea. (Scherenk se duce).

Scena 2.

Zrini (singur).

Cum văd mă aflu în ultima strălucire a vieții mele, căci ora proximă îmi aduce mărte. Mă aflu la limanul năzuințelor mele și sunt mândru de strălucirile, pe cari mi le-a oferit sôrtea! Presimt forțe bine că nu mă voiu lupta în zadar și că prin noaptea morții se va ridica aurora dimineții și chiar de ar trebui să răsplătesc aci pe pământ cu sângele meu, D-șeu îmi va răsplăti cu rașele luminei sale! Acastă generațiune, ce e drept, se va perde, dar vocea secolului va fi neperitoare; tot asemenea nepoții acestei generațiuni vor veni pe ruinele acestea și cu mulțămită vor rosti numele meu. Cine cade cu curaj pentru patrie, își zidesce un monument vecinic în inimile concetățenilor săi, un monument, pe care nici o furtună nu-l va răsturna. Eu am urmat fără conștiința silei celei mari, care s'a escat cu fapta cea mai nouă a tinărului! — Obrajii mei ard de un foc nobil provocat de furtuna sacrificiului. Acum mă înarmez pentru ultima mea expedițiune, cea ce nu m'am cugetat în visele mele cele mai îndrăznețe, adică pot aspira la cea mai frumoasă dintre toate corônele, pot muri pentru poporul și patria mea.

Ce lucruri mărețe au îndeplinit aceea, pe cari îi înălțăm în cântările noastre, aceea de cari vorbesc inimile posterității? ei s'au ținut cu credință tari în lupte și furtune și stătură pe lângă virtute, drept și datorie; deși sôrtea pôte sdrobi pepturile de erou, totuși nu pôte supune voința lui! Vermele se pôte tărăi ascuns prin țerină, dar o inimă nobilă trebuie să se lupte și va învingă.

Scena 3.

Zrini, Scherenk (vine cu mai multe săbi).

Scherenk. Nobile stăpâne, ți-am adus săbiile. Alege-ți.

Zrini. Mi se pare, că pe asta o cunosc bine, căci în lupta de la Pesta am sfințit-o cu glorie. — Însă ea e prea grea pentru acastă expedițiune și de aceea trebuie se iau una mai ușoră. — Și pe aceea o cunosc. Ea s'a luptat la Esseg cu o vitejie admirabilă și mi-a câștigat iubirea împăratului. — Aceia este prea simplă pentru ultima mea di de sărbătoare. — Stăi! aceea e bună, pe aceea o voiu alege. Pe aceea mi-a dat'o nobilul meu tată într'o di înaintea Vienei, unde mi-am câștigat prima onoare și de aceea se-mi elupte și onorea mea cea mai de pe urmă. Cu tine, metal eroic, mă voiu lupta și încontra acelui lucru, pe care cerul l'a pus încontra mea. Pun degetul

pe tășul tău, că nimeni nu mă va prinde viu se mă ducă prin tabără spre insulta soldaților! — Și cât timp îmi va ajuta D-șeu și credința mea eternă, îmi voiu îndeplini într'un mod de cavalier.

Scherenk. Aci este și cămașa de zale, stăpâne!

Zrini. Nu-mi trebuie nici o cămașă! eu voesc să ofer inimicului peptul desvălit. Ce o să-mi folosescă, când îmi cer mărtea, când cer se-mi implante sabia în peptul meu? N'am lipsă de ea. Eu vreau se merg la luptă ușor ca la un banchet de victorie, vreau se mă pot mișca mai ușor și se ved liber fața întunecată a morții mele; vréu se împlinesc fără a fi stins de dansa iute și cu ușurință ultimul act al meseriei mele sângerose, căci știu că viața mea nu va cădea pentru un preț mic.

Scherenk. Aci ți-am adus cei 100 de florini și cheile fortăreței, precum ai poruncit.

Zrini. Adu-i aceea, se nu diacă canii că au despoiat înzadar cadavrul lui Neculae Zrini. Bani și cheile le voiu pune în șerpar, precum se cuvine unui comandant credincios. Jur pe sacrul D-șeu! că nimeni nu le va lua de la mine înainte de ce mărtea s'ar fi incubat în peptul meu, înainte de ce nu-mi voiu fi dat spiritul!

Scena 4.

Precendentii, Eva și Elena.

Zrini. Vați decis, nu-i așa? Sunteți gata?

Eva. Eu sunt gata; m'am împăcat cu D-șeu și aștept numai ora liberării.

Zrini. Dar tu, Eleno, esci gata?

Elena. Aceia ce a mângăiat pe mama, a vârsat balsamul său și în peptul meu; durerea a încetat și sunt gata a te urma se stăm înaintea tronului divin.

Zrini. Atunci ultimele momente se ne salute într'o fidelă îmbrățișare. — Scumpa mea soție, multă bucurie am de a-ți mulțami că mi-ai luminat multe ore ai înfrumșet cu plăceri liniștite multe diile din viața mea. Sacrul jurământ depus înaintea altarului l'ai îndeplinit frumos, mi-ai ajutat cu îngrijire de a suporta cu iubire fidelă lupta și durerea și ai abdiș bucurios de la multe fericiri și plăceri pentru a-mi ajuta în furtunile vieții mele. D-șeu se-ți răsplătescă pentru toate!

Eva. Scumpul meu erou, nu mi-ai răsplătit înmiit prin iubirea ta cordială și prin bucuria din acest moment, pentru că mi-ai conces se pot muri împreună cu tine! — Dar ce e asta? — Tu te-ai gătit ca și când ai merge la sărbare?

Zrini. Cunosc aceste vestminte?

Eva. Cum se nu le cunosc; acestea sunt vestmintele, cu care ai fost îmbrăcat în diua cununiei noastre. Cum se fi uitat eu aceea di mărță de fericire?

Zrini. Scumpa mea soție, în aceste vestminte am petrecut diilele cele mai frumoșe ale vieții mele cu un curaj vesel ca la cea mai strălucită victorie. Mărtea m'a invitat la o a doua cununie. Vino scumpă femeie, se ne ținem jurământul!

Eva, Scumpul meu Zrini! Amețesc, când mă visez la înălțimea ta! (Îmbrățișare).

Elena. Ah, iubite tată! Scumpă mamă! A fost pe pământ vre-o dată două suflete mai demne de fericire, de cât voi? Și și voi trebuie se muriți! Voi? Sôrtea fură vieții mân-

driă, splendórea sa și lunei odorul ei cel mai scump, scoțând din viață două inimi eroice ca ale vóstre. — Pământul n'a fost vrednic să vă aibă, de óre-ce v'a refuzat favorul fericirii lui, și nu v'a plătit datoria corónelor vieții la tot ce e frumos și măreț!

Zrini. O, nu te mânia pe sórte, fiica mea! nici decum ci mulțămesc binecuvântării ei părintesci ce ne-a dat-o în puterea esamenului de a păstra puritatea inimei nóstre. Virtute în noroc să eserséză fórté rar; nenorocirea e terenul unde să cóce ce e nobil, ea este trăsătura cerescă pentru mărimea omenescă. Din brațele nenorocirii es cetele de eroi, tablourile uriașe ale ăilelor trecute; din scóla ei a eșit mândria lunei. Când ea îi prepară omului lupta lui, atunci frânge puterea drumul neumblat, atunci gloria agață de stele numele omului și atomul să intinde până în infinit și ce altcum a fost muritor, devine nemuritor. Momentul a sosit, serbarea voluntară a sacrificiului începe. — (Cătra Eva). Spune-mi cum și unde să te găsească?

Eva. În lumea cealaltă! și demnă de tine! Nu te îngriji de mine cați decisiunea mea e luată de mult și la sărutarea de adio vei afla ce póte o femeie.

Zrini. Dară fiica nóstră?

Elena. Nu vă îngrijiți de mine! Eu voi ajunge acolo mai curând ca voi; eu vă voi eși înainte; — Lorenz nu póte refusa miresei sale ultima sărutare.

Scena 5.

Precedentii, Alapi, Paprutovici, Iuranici, (fără cămășa de zale).

Iuranici. Iată-ne înarmați pentru ultima luptă, însă fără cămășile de zale precum ne ai poruncit.

Paprutovici. Soldații devotați s'au adunat deja în curte și așteptă ultima salutare a ta și după aceea mórte pentru patrie și credință.

Alapi. Un fugar scăpat din mâna inamicilor ne anunță că fortăreța Ghiula a cădút, trădată în mod mișelesc de Kerefschin.

Zrini. Blăstém pe capul trădătorului! Aideți fraților! să spalăm această pată răsbunându-ne amar încontra Turcilor și să ne păstrăm și dovedim originea nóstră eroică!

Cei trei căpitani. Noi îți urmăm, ținându-ne jurământul!!

Elena. Ah tată! Dă ultima binecuvântare copiilor tăi!

Zrini. (binecuvântându-i) Vă dau binecuvântările mele cele mai bogate, însă nu pentru viață ci mai bucuros spre sacrificiul morții pentru libertate, onóre, credință și pentru patrie. Supuneți-vă fără frică poruncilor dumnezeesci; ingerul

morții să împreune mânilé vóstre! Ne vom regăsi mâne. Cei cari să iubiau aci, acolo să vor transforma. Și cununi de raze impletesc frumșețile lor pentru suflete curate, cari s'au aprins pentru Dđeu (Pausă.) (Cornuri și tobe să aud în depărtare.)

Alapi. Ascultă, credincioșii strigă și te chiamă.

Zrini. Să mergem dară! să ne luăm adio dela dênșii și după aceea să mergem la mórte! (Toți să duc afară de Iuranici și de Elena.)

Scena 6.

Elena, Iuranici (stau într'o îmbrățișare în liniște.)

Iuranici. Încă această sărutare și ne vom despărți!

Elena. Lorenz, nu ne vom despărți numai așa! Nici decum!! Poți părăsi pe mireșa ta în furtuna acestui moment?

Poți suferi ca să cer mórtea dela un ienicer beat? ca o mână streină să ducă pumnalul cu tirănie la inima mea, și furia Turcilor să sfășie peptul fraged, din care fiecare puls a bătut numai pentru tine? Ce vrei să refuzi cuvintele tatălui, care a ăis: «Ingerul morții să împreune mânilé vóstre!!!» Nici de cum, Iuranici, înfige-mi pumnalul în inimă și sărută-mi sufletul de pe buze!

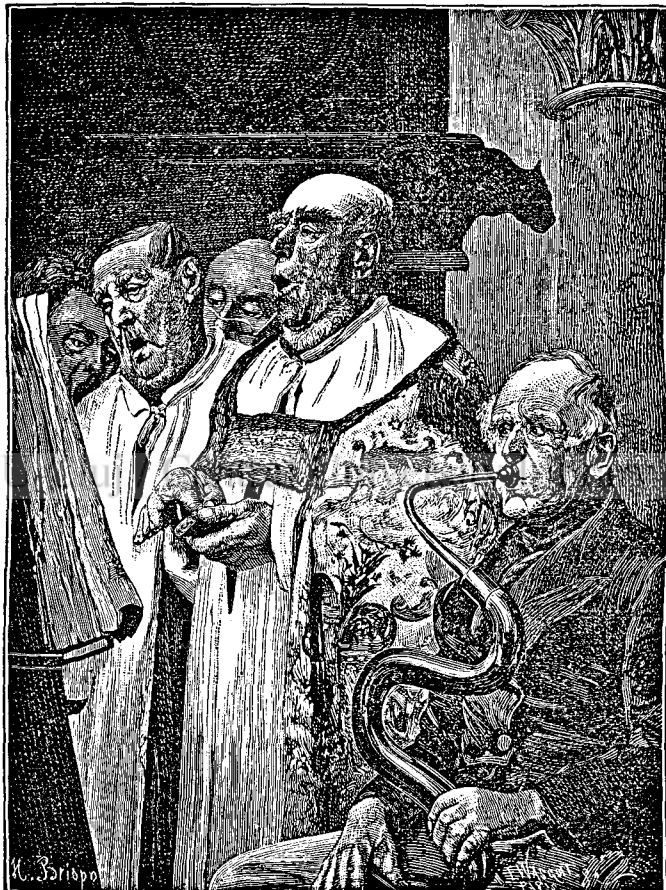
Iuranici. Dđeule! Ce ceri dela mine??!!

Elena. Cer, ceace nu ți-ar refusa nici odată mâna unei fete; dacă ai sta aici greu rēnit și nu ai poté merge pe câmp, să ți affli mórtea, atunci ași apuca fără a tremura pumnalul și ași uni sufletele nóstre; tu însă nu te temi de scurea nici unui căleu.

Iuranici. Pe tine să te omor? Pe tine? acesta nu ó voi face nici o dată!! Deși de multe ori a fost mórtea împrejurul meu, când fratele meu au cădút în luptă de lângă mine, odată stam pe cadavrul tatălui meu și totuși n'am

hesitat, n'am tremurat, ci m'am aruncat cu turbare cu sabia de răsbunare în șirele omorítóre ale inamicilor; — totuși mă îngrozesc a rupe această roză! — Când furtuna dărămă stejarii totuși lasă nevătămate florile cele fragede și șuerăturile furióse numai le clatină ca zefirul. Și eu să fiu mai sēlbatic ca furtuna și să sting viața celei mai frumoșe flori de primăveră; întrecând în cruđime pe elementul furios, să rup această florică de care n'a culezat să să atingă nici chiar mâna sorții? — Acesta nu sunt în stare să ó fac!!

Elena. Dacă mă iubesci, dacă jurămintele tale n'au fost numai vorbe luate de vânt, ci ți sunt de sfinte pe această lume: Dđeu, nevinovăția, libertatea, patria și amorul — atunci omóră-mé!! Nu-mi poți refusa acesta! Trebuie să mor! Sau vrei să mă ducă marele Sultan între sclavele sale? Nu

CĂNTĂREȚII.

’ți e mai scumpă mórtea mea decât desonórea? Ce voesci să mă constringă cu puterea sa...—?

Iuranici. Oprește-te! Eu te voi omori! (Voescă să o străpungă cu pumnalul.)

Elena. Nu așa iubitul meu! nu cu sêlbătăcie, ci pumnalul sê între liniștit în pieptul meu și sê deschidă sufletului meu frumoasa cale cătră patria luminosă, — Imbrățiséză-mă! O, cât sunt de fericită! În curând să va lumina înaintea ochilor mei, căci vëlul sê va rupe, viața o vêd strălucind și o diminéță veselă sê deschide în inima mea! — Acum omóră-mă! și sărută-mi sufletul de pe palidele mele buze cu serutul têu de ginere infocat!!

Iuranici. Va sê dîcă ne vom revedea în lumea cealaltă?

Elena. Acolo voi fi a tă pentru eternitate!

Iuranici. Dar vei privi de acolo la amantul têu?

Elena. Numai nu zăbovi mult! ah! te strigă mirésa ta!

Iuranici. Acum ne apropiăm de mórte, auđi cum strigă frații mei?

Elena. Atunci mori ca un erou și vei triumfa iar eu îți voi eși cu stălpări înaintea ca unui învingător!

Iuranici. (o sărută și o străpunge cu pumnalul tot deodată.) Atunci primesc serutul și te rógă la D-đu pentru binecuvântare!

Elena. Îți mulțămesc pentru mórtea cea fôrte dulce! — Nu mă face sê aștept mult! — Încă o sărutare! — cu dansa sê sbóre sufletul meu! — (móre)

Iuranici. Adio! Adio! Scumpa mea mirésă!! Dar nu!, La revedere!! (sê aud sunete de cornuri.) Auđi cum mă chiamă! Auđi! Viu, viu îndată!! (pune cadavrul într’o afundătură din fund.) Depun cu lacrimi cadavrul têu; acéstă grópă sê păstreze pulberea ta! — Și apoi afară, unde săbiile zirnăe, unde bântue lupta și omorul printr’o negură désă de sânge! Mórte fi bine venită, tu mă duci la mirésa mea deci lasă-mă sê cad, cu prima ta chemare! (sê duce.)

Scena 7.

(Curtea castelului dela Szighet.)

Zrini, Alapi, Paprutovici. Eva (cu o faclă aprinsă) **Unguri** (stégul imperial fâlfăe în mijlocul lor.

Zrini. Pentru ultima dată mă adresez cătră voi amicii mei. Mai întâi vê mulțămesc la toți pentru fidelitatea vóstră, cu care v’ati luptat până acuma. Pot dîce cu inimă deschisă și veselă, ca între oamenii mei n’a fost nici unul trădător. Toți ați ținut jurământul cu fidelitate, cei mai mulți au mers cu îndrăsnélă la mórte înaintea nóstră și așteptă acolo pe soții lor de victorie. Mă mândresc, că în întregul acest cerc nu sê află nici o inimă, care sê nu ’și dee și ultima schintee de viață cu veselie și cu curaj, pentru patrie, pentru împératul și pentru sînta credință. Pentru acestea vê mulțămesc din inimă! D-đu vê va respălăti fidelitatea vóstră, căci de astă dată nu mai e vorba de viață! Am respins de câte-va ori puterea inamicului care era de sute și mii de ori mai mare decât a nóstră și am ucis multe miș dintr’ensă; ca la 20,000 dintre primii viteji lasă Soliman lângă acéstă fortăreță precum și mulți principii; dar în contra nóstră sê luptă și alte puteri, la cari nu ajunge puterea omenéscă sê le învingă și adecă ei

sê pare că au desgropat nisce vulcani de pe munți, cari prin bombele lor au dărîmat tarii nosteri muri și bombele vijee pe-deasupra capetelor nóstre cu miile. Și acesta e elementul turbat, care sê luptă cu furie grozavă în contra nóstră, în contra curagiului nostru! Mai infricoșat însă consumă fómea pe biata armată slăbită, căci proviantul abia ne mai ajunge pentru o dî! — Decî trebuie sê murim! căci eroul, care își iubescă împératul și onórea, nu sê cugetă la predare! Sciu prea bine, că nici voi nu gândiți altfel! La luptă afară unde ne chiamă tobele! Ce dóră voiți sê ardem aici? să murim de fóme? Nu, ma bine sê murim cum sê cuvine unor bărbați! Arătați fața inamicului, luptați-vê cu mórtea, plătiți cea mai de pre urmă picătură de sânge prin viața unui inamic! Eroul sê rógă numai între cadavrele, pe care le-a trimis ca sacrificiu pentru mórtea sa! Acela, care și-a îndeplinit ca noi marele jurământ, care a căđut ca noi pentru patrie și credință, acela mai trăescă încă în inimile poporului sêu și se luptă pentru viața eternă; acela intră într’u mărimea lui D-đu!

Toți. Acum condu-ne stăpâne la gloria eternă, condu-ne la mórte, suntem gata!!!

Scena 8.

Precedentii, Iuranici.

Zrini. Und este Elena?

Iuranici. Ea s’a dus în lumea cealaltă, în patria ceanouă se impletéscă cu ingerii cununii de lauri, ca să ne încoroneze cu ele. Ultimul ei cuvânt a fost: »Nu mă face sê te aștept!!« »Ingerul morți va împreuna mânilé nóstre!« — Haideți la luptă! Lăsați-mă sê mă duc mai curênd la dênșă!

Zriini. Acum, scumpă soție, dă-mi ultimul sărut de adio! Cum ai de gând sê mori?

Eva. Eu voi aștepta atacul pe cósă aceea; D-đu însuflă și vermelui o putere supranaturală când voescă sê prepare un sacrificiu mare de mórte!

Zrini. Dară decă ne vor învinge?

Eva. Atunci acéstă faclă va sbura în turnul de praf! Sighetul sê va preda numai prefăcut în ruine!

Zrini. Morî, femée de erou! A muri însemnéză a trăi pentru vecie! (Sê aude sgomotul de asalt al Turcilor.)

Zrini. Ascultă, cum sdobesc, cum suspină căđuții, cum vijee tobele! Fi binevenită mórte, căci cunosc și aud vocea ta care ne chiamă!! Acum fraților, timpul a sosit!! — Lorenz tu ia stégul! și pornescă înaintea, căci tu trebuie sê fi cel din tîi. De óre-ce mirésa ta te așteptă cu nerăbdare, nu trebuie sê o faci sê aștepte mult! Eu voi merge după tine și în urma mea Paprutovici, apoi Alapi. — Ce, lacrimezi amice??

Alapi. Acestea sunt nisce lacrimi de bucurie. A muri împreună cu astfel de eroi valoréză mai mult decât a câștiga cele mai frumoșe coróne!!

Iuranici (Ridicând stégul imperial.) După mine!! Stégul fâlfăe în aer!

Zrini. Și vulturul va și învinge!! Adio lume! (Cătră Eva.) La revedere scumpă soție! (Cătră Alapi și Paprutovici.) Adio frații mei, dați-mi pentru ultima óră mâna vóstră! — Horniști sunați signalele de victorie! (Larmă de cornuri.) Veniți după mine! Urmați-mă!! În cer ne vom regăsi!! La mórte, eroii mei!! pentru D-đu și pentru patrie!!!

Toți. Te urmă!! Te urmă!! pentru D-zeu și pentru patrie!!! (Să duc cu toții.)

Scena 9.

(Teatrul să schimbă în o parte a castelului vechiu, care e pus în faclă. În fund se vede castelul nou cu puntea trasă. Să aud sunete de cornuri, de tobe și strigățile de luptă ale Turcilor, cari dau asalt.

Puntea să lasă jos, să aud două impușcături de tun de pe pörtă și Ungurii es afară prin fum. În frunte ese Iuranici cu stégul în mână. după aceea Zrini apoi ceilalți, Să vede o luptă desperată. Eva apare pe zid la turnul de praf cu faclă în mână. Mai întâi cade Iuranici. Zrini se luptă mai departe cu vitejie punând piciorul pe cadavru. În fine cade și el. Eva aruncă deodată facla în turnul de praf, să aud o detunătură înfiorătoare castelul nou se dărîmă și cortina cade iute.)

(Fine.)

Vênătórea.

— Novelă originală de Ión Broju. —

Luna răspânda frumos rasele sale asupra globului pământesc. Gândacul licărea incet printre firele de iarbă și o linisce mare domnea prin prejur.

Numai într'o grădină frumósă la o masă sub neșce meri rămuroși a căror póme păreu a fi cópte; să aflau doi tineri. Era Iancu și Aureliu. —

Veđi amice, — țise Aureliu, aruncânduși mantaua preste el — privesce acum, cum ne suride luna de blăndu, decî nu te grăbi; ci istoriseșce-mi, ce ți-s'a întemplat la vênătórea, care o ai făcut de curênd.

Am făcut amice vênătórea și încă frumósă; im' pare rêu, că tocmai pe timpul acela a trebuit să părăsesc ținuturile nóstre cele frumóse.

Ascultă-mă dară fără a-mă intrerupe, căci veđi, mă grăbesc, și sunt deja dece ore, și auđi că cornul suflă pe tóte ulițele.

Bine, îți făgăduesc ascultare, ba chiar și supunere în tot decursul istoriei; decî începe iute amice, știu că acum i-mi aduci ceva póte chiar din viața poporului nostru — începe deci . . .

* * *

Aerul ținea grozav de nesce croncăniturî ascuțite și pătrundétóre. Și păré, că désupra casei, în care cetiam pe la cincî ore dimineța hodrogéu nescaî furî și acum să grăbeau să fugă. Apoi d'odată auđi un alai mare pe uliță, și mai multe voci intonau ceva, ce-mi venia cunoscut. —

Ideile ér să imprăștiară, ér piciórele să grăbiau să-mă scótă afară, ca să ved în ce loc mă aflu.

Abia eșisem în curte și veđui acéstă mare de copii naintea casei, stănd toți cu ochi sgăiți în sus.

Mă uitai și eu în partea aceia și iată o țarcă — coțofană — căria pe vârful casei, parcă îi atinsese cuțitul inima. — Ghiarële ei scormonéu varul de sub scocuri, apoi săria pe vârful scocului, făcênd la drépta séu la stânga într'un picior, câte o invértire de patru pătrare; iar pentru-ca vâietatul ei monoton și ascuțit să devie mai puternic, nu era destul, că să umfla de trebuia să-i plesnescă gúșa; dar mai intindea și aripele spre laturî făcênd la cruci; pe când códa ei în forma unei lingurî, ce abia părea a fi aninată de trup, despica necontentit aerul.

Stam nemișcat cu ochi țintiți spre ea și nu mă putem mira destul de neastemperul acestei paseri pistriță și măiastră.

Stam și nu putem să mi esplic ce vré pasérea acésta;

când iată vine de peste uliță un om cu o prăjină lungă, ca să o alunge.

Cum mă veđu înse pe mine, lăsă palița jos și să mulțumi a-mi da mai întâi „o bună dimineța” apoi im mai țise „Hai! că ce veste mare, vei primi astăzi Dle I. . . séu că îți vine vro cartie séu primești neșce óspeți.

Intrăcea copii ridicându-și pălăriile din cap o hășairă și țarca îndată începu să despice aerul cu aripele.

Vrênd apoi să es la plimbare, iată în pragul porțiței întâlnesc un om necunoscut cu o manta lungă. Acesta imi puse în mână o epistolă; apoi fără a mai țice o singură vorbă, să depărtă cu pași repeđi și mari.

Eu stam uimit uitându-mă la epistolă.

Adresa era a mea și acum eram curios, să știu de la cine este.

N'avui răbdarea să-o desfac, ci d'odată arunc ochii pe sigil și ved literile R. D. O bucurie mare cuprinse în acel moment sufletul meu și bucuria creșcea din ce în ce tot mai tare.

Dar stai, ea nu ținu mult. Un fior rece făcu să-mă gândesc, că ore ce va cuprinde aceia epistolă. Șciam, că ea e de la un prieten din Bănat; dar nu i șciam cuprinsul și pare că mă temem să-o desfac.

Nu șciam venivor ei. . . séu nu. . . cine, unde și pentru ce să vie, poți înțelege amice din epistola, pe care o am scris eu vr'o două săptămâni mai nainte.

Iată-o ț'o pot ceti și la rațele lunei, căci o știu mai tótă de rost.

C. . . . în 25 Iuliu 188..

Prețuite prietine!

De trei orî bine cuvintez ceasul acela, în care noi ne am întâlnit, pentru întâia óră și am făcut cunoscința.

În tine am aflat un adevêrat amic și acésta am recunoscut-o eu de mult

Lipsa ta o aflu în tot locul și cugetul meu sbórá pre fie care minută la tine.

Te ascultam cu plăcere, când tu imi spuneai și imi descopereai, că viața omului harnic să póte aseména cu viața unui vênător bărbat, mai ales cu acela, care a pus pentru întâia dată degetul pe cocoșul pușcei. El umblă, rătăceșce ziua întregă după vênat și séra nu simte nici o ostenelă.

Nimica nu'l opreșce, ca să n'alerge după o pásărică. Acum îl înghit prăpăștiile în senul lor afund; dar îndată să

zărește eșind pe culmile stâncilor; și când halica a adus mărtea bieteii păsărică, ea cade plină de sânge. Atunci vânătorul alérgă cu fudulie mare, el sbóră pe sus. O apucă, o ridică cu fală să-o zărească mai bine și nici nu-i vine să-o bage în straița sa de piele.

Când îmi spunea-i acestea, ai făcut numai o asemănare, află însă acum cu bucurie amice, că un ast-fel de vânător sum și eu. De câtva timp pusei și eu degetile pe cocoșul pușcei și acum mă mândresc de progresele, ce le am făcut. Îți aduci aminte amice de ȕilele acelea frumoșe, în care noi pomenirăm despre patrie? Numai șântul și dulcele nume de patrie, făcu să trecă nesce săgeți ușore prin inimile noastre, ér noi eram cei mai fericiți, când îl pronunțam și atunci hotărâram, a ne cerceta mai des.

Deci dară amice, acum când sórele răspândește ca un snop de grâu curat rașele sale asupra noastră; când nóptea abia forméză a treia parte din ȕi, te rog amice, vino la mine ca să facem o vânătoare.

Pădurile noastre sunt pline de animale sêlbaticé, ér în munții din apropiere se află ursul culcat înaintea vizunii sale. Țaș descrie mai pre larg amice, cum avem să mergem și ce avem să facem; dar las că toate frumșeșile și privelișcea drăgălașă să te pună în mirare, când vom face vânătoare.

Acum mă mărginesc numai a-ți spune, că intrând în acelea locuri unde mâna omenéscă n'a făcut nimica, te va cuprinde un entusiasm poetic.

Inchipește-ți amice prin pădure nesce copaci al căror vârful să întind până în nori și unde apoi își face uliul cui-bul de găteje.

În păduri turme de oi alergând după hrană și sunetul clopotilor te va deștepta din meditațiunile în care te afli.

La munți nisce crescete góle, cari se înalță până la cer, și pe cari arșița sórelui să încercă necontentit ale inegri. Aicea afli și pe badea Achim „pêr spulberat“ și decă tocmai voesci poți da față cu el.

Condeiu meu nu e așa de măestrit, ca să ți-le descrie toate, în totă mărimea și frumșeșea lor; ci las ca privelișcea plăcută a locurilor; să vorbescă cu drag nu numai ochilor dar să încante chiar și sufletul. —

Te salut etc. etc.

Acum poți dară vedea pentru ce mă temém să deschid epistola; dar în cele din urmă nerăbdarea și egoismul ce se așită în mine mă fac să o desfac. Iată ce cuprindea ea.

Sincere amice.

Am primit cu mare căldură epistola ta. Măselele pușcei încă nu s'au ruginitu și chiar ele aștéptă, să mai culce vr'o hidiganie prin pădurile vóstre. Infiorătorul urs îl vom ochi cu un plumb greu în creeri, ér micului graur îi ajunge o singură halică. Îmi aduc cu bucurie aminte d'acele momente, ce mi le amintesci, și dorința mea cea mai ferbinte e, ca să mă aflu lângă un amic, căruia îi pot ȕice „adevêrat amic.“

Deci dară voi veni dimpreună cu A... prietenul nostru Primesce salutările mele dorind să poți aduna munițiune din destul.

* * *

Cine ar fi putut descrie bucuria ce să născu de-o-dată în sufletul meu? Nici chiar condeiu cel mai măestrit n'ar fi

putut face acésta. Săltam de bucurie și credeam că mă aflu deja între amicii mei. Scotém epistola dintr'un busunar, o vêram într'altul și de câte ori o scotém trebuia să o mai cetesc. În cele din urmă bucuria, că vor sosi amicii, era așa de mare, în cât era gata să uit de mine; dar tocmai atunci aușii nisce croncănitură de cióră și aripile lor făceau să se legêne aerul întâi mai linu apoi tot mai tare până la mine.

Ridic ochii, și ce să veți? Désupra mea sus sus în veduh, o grămadă mare de cióre și de cioici sburau în ruptul capului și scotéu cele mai pătrunzătoare croncănitură. Ele erau în jurul unui uliu mare, care făcea cercuri între ele. Sêrmanul, era închis de toate părțile de cióre și de cioici, dar tot se apêra vitejesce. Mai întâi îl compăttimeam, căci tot câte trei cióre se inieptau din grămadă, să repeđeu asupra lui și el până să se apere de una, alte două îi dedeau boldituri cu pliscurile lor. Steteam dar și privii mai mult timp acésta comedie. De o dată aușii o cărăitură răgușită și apoi un cioroiu bêtrân se iniepta pe încet, dar cu siguranță cătră stolul de cióră. O croncănitură tare mai aușii încă, și el era désupra uliului; dar ia fost destul, să vede că aici a fost să-și repună ȕilele, căci nefiind destul de sprinten, ca să se întorcă repede, se aușii d'odașă o găietură grozavă și cioroiul pică nu departe de mine cu capul crepat. El primise o ciocnitură puternică de la uliu și acum se bătea în sângele ce-i curgea părău. Iute îmi veni să resbun acest cioroi și găinile ce le trimise uliul pe cea laltă rôtă a lumei.

Stalul de cióră vedând că le-a căđut póte tartorul lor bêtrân, începură a face o gălăgie mare, dar nici uneia nu-i mai venia pofta ca să se repedă asupra uliului.

Eu fugii iute, pusei pușca la ochi și cu descărcătura cea dintăi făcui să se risipescă toate ciórele, ér uliul blêstemat să pice la pământ. Luai trei pene să li le dau amicilor, când vom pleca la munte.

* * *

Era mai pe la sfârșitul lunei lui Cuptoriu adică se apropia Meselariu-Augustu. Sórele ardé grozav și nădușela era mare. Paserile par'că nu mai veniau să desfăteșe omenimea cu cântecul lor drăgălaș; ci toate chiar și cântăreșele cele mai vestite, steteau cu aripile intinse și resuflan din rêsputeri. O căldură mare făcu, ca nimic să nu se mai aușă — lumea părea, că e pustie. —

Numai din când în când se mai aușia sbieratul vr'unui vișel după lapte. Copilașii se jucau lenoși și desculți prin praf și în jambor; numai ei mai arêtau ceva viociune, când adecă vr'unul dintre ei lovia jamborul.

Toctmai 'mă luai pușca să merg în dumberăvióra vecină și să mai ochiesc ceva. Eșii pe drumul cel mare și nu făcui cale d'o pușcătura bună; când aușii d'odată o hurăitură mare și apoi aușiam ceva instrument, ce trăgea trisóne puternice, ba din când în când suna chiar și cornul unui vânătoriu. Nu puteam să'mă explic lucrul; dar trisónele deveniau tot mai puternice și huruitura unui car se apropia tot mai tare; apoi vr'o cincii clopoșele de cióie țululuiu de minune. Acum vȕđui, că era posta. Înainte se aflau doue persóne. Una avea în mâna stângă hățurile ér în cea dréptă un biciu ca un șérpe, ce pocnia preste cai, pe a căror capete se ve-

deau vręste de stejariu. Mănătoriu era un mândru june Gălă-
țean. El pocnia cu biciul și caii alergau în ruptul capului
spumând în zole. —

Cea laltă persoană 'mă venia cunoscută din vedere însă
nu eram sigur, numai imă venia să cred că e comicul A...
care de sigur numai să facă comedii se puse înainte.

În stânga cu frămbița poștașului, în dreapta cu un bu-
cium vânătoresc, cânta când trisoné când scotea câte o arie
apoi se întorcea zimbînd către cei din diligință.

Mai erau încă vr'o dece pași unde recunoscui pre A...
care își puse o frunză de brusture verde sub pălărie, căci
alt-cum să topia de căldura cea mare. El nu mă cunoscuse;
dar eu saltam de bucurie, când d'odată se deschide repede
ușa și amicul R. se repede la mine, și în urma lui și A. Nu
voiu uita nici odată aceia și de bucurie, în care noi stam
imbrăcișaiți.

R... era un adevărat vânătoriu. El era voinic mustă-
cióra abia se vedea și o straiță de cerb cu mai multe ghilți-
șore îi atârna de partea stângă. Mai multe cuțițe, un revolver
și o pușcă; acestea erau armele, făr' de cari nu eșă nici odată
la vr'o vânătoare mai mare.

A... plin de voiă bună, 'mă spuse, că abia a intrat în
comitatul nostru. — Târnavă-mare și a și început a face note,
ca să compună poesii. R... imă dișe, că era gata să ochiască

un uliu grozav, care însă peri-dintre cióra până să se apropie
mai tare.

A treia și după sosirea amicilor ne pregăteam des de
dimineta, ca să eșim la pădure, să dăm în ziua aceia o rôtă
prin prejur, ér în celelalte zile să mergem apoi la munte și
decă vom putea să dăm față și cu badea Achim.

Era o și frumoasă de veră și zorile zilei se iviră imbră-
cate într'o lumină mare. Micu și bêtână se bucurau, că o
să fie o și frumoasă. Eșirăm decî toți-trei, urmați de ogari și
prepelitari și ne 'ndreptarăm spre dumbrava cea verde. Abia
ne depărtarăm ca o jumătate de oră dela orășal și auđirăm
d'odată mai multe violine trágend la jocuri ardelenesci. Noi
însă ne făcurăm, că nici nu vrem să auđim, căci pofta d'a
culca ceva la pământ să măria din ce în ce tot mai tare.
Trecurăm decî printre holdele de grâu, al căror spicu încărcat
și ca vrabia de mare sta plecat spre pământ. Atunci imă
adusei aminte de cântecul, ce-l cânta junii când îl sémână.

Să te faci graule faci
Cu bônele ca de fragi;
Să fi 'n paiu ca trestia
ÉR la spic ca vrabia
Și să stai la secerat
Ca mândra la sărutat
Cu spiculu în jos plecat.

(Va urma).

V A R I E T Ă Ț Î

Nevasta cu ficatul alb.

— Poveste de casă de Theochar Alexi. —

Tótă lumea dișea că dómna Frusina ar avea ficat alb,
și pentru ce ore? Fiind-că se întemplantase de i murise unul
după altul trei bărbați, tot ómenii tineri. Eu care nu cred în
asemenea lucruri, — adică se fiu bine înțeles, cred că unei ne-
veste i póte muri unul după altul trei bărbați, însă nu cred,
că asemenea mórte să fi provenit din cauza că ea ar fi avend
ficatul alb, — m'am informat despre acésta la un bărbat șciutor.
Adică la un medic? vor crede cei care citesc acéstă po-
veste. D'aș! Nicî de cum la medic, ba nici chiar la renumi-
tul editor al Călindarului iulian, gregorian și poporal român,
tare șcie se tâlcuescă cu fel de fel de citațiunii nemțesci, ba
franțuzesci, ba elinesci, ba latinesci și ovreesci tóte minunile
vêđute și nevêđute, cređute și necređute de pe pământ, nu
m'am informat nici la apostolii credinței aceluși calendarist,
adică n'am întrebat pe spiritistii séu mucărici cum le dișe
poporul nostru, nu, fiind-că n'am voit 'se am de-aface' cu
asemenea ómenii necurați, ci întemplantu-se se mă întâlnesc
cu un amic bun al meu, care este măcelar, m'am gândit că
acesta va fi mai curend în stare de cât ori-cine ca să mă
umineze în privința ficatului, ci-că dóră măcelariul în
tóte zilele are de a face cu ficat și încă cu ficat sănătoși
nu ca medicii, care întemplantu-se la trei patru ani o dată
să véđă vr'un ficat, îl vede numai dela ómenii morți de bóla,
căci ómenii numai după ce au murit se taiă, ér vitele se taie
de vii și așa măcelarul este în acéstă privință mai presus de
cât doflorul.

Apoi cât despre aceea că măcelarul vede numai ficat de
dobitoc nu este nici o pricină, căci atât scim dóră cu toți,
cuncă porc, este întocmai de una și și aceeași făptură întes-
tină cu omul.

Așa dară l'am întrebat pe amicul meu despre ficatul cel

alb al dómnei Frusina și el mi-a spus că orî ce dobitoc, așa
dară și omul ar avea doi ficat, unul negru și unul alb.

«Poftim trébă» 'mă dișei la acésta. »Mai șciu și eu ce să
fac și cum să sfătuesc pe fratele Saveriu care voeșce să-și
încearcă norocul devenind ei al patrălea bărbat al Dómnei
Frusina.

Bătaia de cap multă fiind în potriva firei mele i dișei
lui Saveriu, 'tréba stă așa ș' așa, acum tu fă cum vei vrea..

«Bine diși» răspuse Saveriu și merse de se cunună cu
dómna Frusina.

Din acest minut 'și perdu fața cea rumenă slăbi, din ce
în ce, la cele din urmă așa, încat babele începură deja se
triumfeze și să dișă: «bine-i este, de ce n'a voit să asculte
de noi, nu i-am spus, că muieră-sa are ficat alb.

Și eu i ducem grijea lui Saveriu, cu tóte-că el după in-
surătórea sa nu mai cultiva amiciția cea vechiă, care ne
unise pe noi amendou.

Era tocmai în o și, în care dómna Frusina făcuse paras-
tas pentru unul dintre cei trei bărbați ce avusese domniaei
mai nainte, — nu șciu bine dacă pentru cel dintâiu, séu pentru
al doilea, ori chiar pentru al treilea, nu șciu dișe, dar acésta
nu face nimic, destul că în acea și mă pomeni cu Saveriu la
mine în cantorul meu de comisióne de bancă, strada teatrului
(adică tégul peșilor sau mai bine brânzărie) în podul bătuși-
lor prăvălia Nr. 2. și încă nici nu'l strigase băiétul meu de la
ușă cu nevariabilul séu viers: «Aveți să schimbiți ceva domnule»
ci intrase el așa de bună voiă.

Intrând în prăvălie și eu fiind ocupat cu o corectură la can-
torul de scris, auđii numai că practicantul meu sare în sus,
se repede la tarabă și întrebă: «Aveți ceva de schimbat
Domnule.»

Eu sării îndată de pe scaun, căci intrarea unui mușteriu
mă aduce tot dóna într'o emoțiune din cele mai mari.

«Ah!» esclamați văzând pe Saveriu, căci șciam prę bine că amicul meu nu-mi va lăsa nici un profit. Dar totuși imi gndii in mine «va lua pte vr'o promesă,» și tocmai voiam să deschid vorba și să o suceso pe nesciute, insee ct să va putea mai de adreptul, la cestiunea promesei.

«Ce minune te aduce pe la mine,» isei cătră Saveriu. «Du minune!» afirmă amicul meu, »dc ai puțin timp ca s mi dai ascultare iti voi povesti.»

«Spune numai, vei că nu mă imbulzesc mușterii,» rspunsei eu și la aceste cuvinte eși afară in spaiul destinat pentru clieni, il poftii pe Saveriu pe un scaun și punndu-mă lng el așteptai să aud ce-mi va spune.

«Vei fi vdu și tu, inceptu amicul meu cu vocea nbusit, ca s nu fi auit de scriitorii mei »că de cnd m'am insurat am inceptut s slăbesc tare. Lumea crede că ficatul cel alb al nevestei mele ar fi cauza relei stări a sni mele, dar asta-i o credință deșrt, de care aș fi ris adeseori, dc nu mi-ar fi caut pe suflet o sarcină foarte grea. Eu ca tot lumea credeam, că soia mea are o stricic bună, dar eu ca și lumea ne-am inșelat prea mult in acéstă privin. Lumei n'are să-i pese de averea soiei mele, eu insee care, impreună cu dnsa trebuie să rabd adeseori fóme, mă sim forte impresionat de acéstă imprejurare.

„Hm, hm... he, hai... Tcui eu mișcndu-mă cu neplăcere pe scaunul meu, căci mă așteptam ca Saveriu să-mi cr vr'o ci-va fiorini imprumut.

«Nu-i aș, că și tu ești surprins de acéstă scire,» intreb Saveriu cu un zimbet dureros.

«Negreșit, nici vorbă neapărat, vai de lume, imediat» inșirai eu devenind din ce in ce tot mai confus.

«Ba vai de mine, și nu de lume,» ise Saveriu. «In acéstă stare de lucruri imi bat capul să inelege, ca in ce mod aș putea să fac ct mai curnd un cștig de dmne ajută și aș m'am gndit adese-ori și la loteri.»

«Forte bine, tare bine, iti pot servi cu o promesă la tragerea de mne, cștigul principal 200,000 — fiorini, costă numai trei fiorini,» isei eu acum forte vesel că a ajuns vorba tocmai acolo unde doriam să o aduc eu dintru inceptut, și că temerile mele cu privire la imprumutul nevolantar au fost zadarnice.

«Așteptă puțin frate, voi reveni indata la promesa ta. Gndindu-mă adese-ori la un cștig de loteri, mă decisesem in mai multe rnduri deja, ca să-mă incerc norocul, dar tot de a una imi părea rău de ban și astfel nu m'am putut decide nici odata că să-mi slăbesc și mai mult punga prin acéstă cheltuiala.»

«Pr multa chibzul, norocul i'l desbar» isei eu acum forte fericit că mi să dă o ocașiune pentru a aplica acest proverb fabricat chiar de mine.

«Fii bun și nu mă mai intrerupe căci voesc să srșese ct mai de grabă, și mai am să-i fac o istorie intrégă.»

«Te rog dară să spui, inainte că eu voi sta mut ca un peșce,» rspunsei eu puțin cm atins de primirea cea negrais a proverbului meu.

«Ai nópte frate, pe semne in urma planurilor mele basate pe tragerea ce va fi mine, ai nópte ic avui un vis minunat. Mi să făcu, că de o data s umplu odaia mea de o lumină supralumese, care purcedea dela o fiin eterică ce să oprise la cptiul meu.

«Eu sunt ngelul tu tutelar,» ise acea fiin eterică cu o voce argini care imi pătrundea sufletul și servindu-să tot odata de un limbagiu de salon, »și am descins din eden pentru ai arăta cum te poți salva din starea ta cea miser. Caută-i un companion și cumpără-i...»

Nu srșei, de o data s făcu intunec. Ingerul păzitor dispăruse și mă lăsase nu numai prin intunec dar și in cea mai mare nedumerire. Inchisei ochi din nou și mă incercai

să adorm, dar acum mi să art pe păretele din fa, cu litere de foc un număr....

»Ce număr,« intrebai eu cu nerăbdare.

»Mai intiu spune-mi, voiesci s iai parte la acéstă incercare, căci după vorbele ingerului, trebuie să cred, că numai atunci voi cștiga, dc voi juca cu cineva impreună.

»Firesce că voiesc să iau parte,« mă grabii a ice.

»Aș dară et numărul, l'am insemnat aici, este Seria 1456 Nr. 28.«

»Acum mai este intrebarea dc-l am.«

»De nu-l vei avea, telegrafiază la Viena.«

Tremurnd de emoiune alergai la cassă, o deschisei luai promesele, căutai și in adevr găsii Seria 1456 Nr. 28.«

Acum nu ne mai indoim nici unul dintre noi doi, că vom face cștigul cel mare.

Noroc, că n'aveam să așteptăm de ct numai doue-eci și patru de ore pn la tragere.

»Luai dispoșiuni, ca s mi să telegrafizeze indata numerii eșiți.

Când veni factorul de la telegraf cu depeșă așteptată eram atât de sigur de norocul nostru, inat il gratificai cu un fiorin intreg.

Deschisei depeșă, și cștigul principal căduse pe seria 222 numărul 15, r seria nstr 1456 numărul 28 nici nu să afla tras, măcar cu trei fiorini, ct ne costase promesa, ha cu patru fiorini ar fi trebuit să fi, ca s-mi es și bacșitul ce dasem factorului de la telegraf.

In acea i nu-mi tieni nici prndul, nici cina.

Trecu ct trecu. Nu pot ice cum că uitasem de acéstă pclitur a norocului, dar nu mă mai gndeam aș adese-ori la ea.

Pentru a doua tragere, care urma trei luni după cea dinti, rș aveam promese și intre ele numărul sciut, pe care un me induram a-l vinde.

In iua penultimă inaintea tagerei rș mă pomenii cu Saveriu și mai slab, și mai ppdit ca mai nainte. Acum venise cu mai muli din amicii săi, care păreau forte inveselii de o imprtșire ce le făcuse el.

»Dr vii rș după promesă?« intrebai eu.

»Da, după ea venim,« răspunseră cu toii.

»O mai ai,« intreb Saveriu cu sfiel.

»O am,« rspunsei eu.

»Inchipuește-i numai,« inceptu acum unul dintre cei venii, »ce minun s intmpl cu amicul nostru Saveriu. Visul pe care l'a avut ai nópte a fost și mi minunat ca cel dintiu pe care i l'a povestit.

»Și rș a visat de loteri,« intrebai eu.

»rș. Ai nópte i-a apărut din nou angelul tutelar, cam sficioș, și a inceptut a să scusa dinaintea lui Saveriu, pentru c in rndul trecut comisese o mică erre, dar acum să fi incredințat, că va afla adevăratul număr.«

»Bine, dar imi părea ca și când ai fi intrebt dc mai am numărul sciut,« isei eu cam nedumerit.

»Aș este, căci și de astă data a apărut lui Saveriu acelaș număr ca și pentru prima oră, să vede tréba că ingerul greșise in privirea timpului de tragere.

»Vei lua și tu parte?« mă intreb Saveriu.

Eu insee refușai și astfel să imprtșir de astă data numai cei lli la promesa cea minunată.

Sosiră numerii tagerei și intre ele — seria 1456 Nr. 28, — lipsea, cu alte cuvinte Saveriu rș fu păcălit.

La a treia tragere, care avea să urmeze tot după trei luni, eram ca și sigur, că Saveriu va visa tot ca și mai nainte și că va veni ca să-și cumpere promesa.

Sosise insee deja iua tagerei, mai erau numai ca vr'o doue ore pn la venirea telegramei cu numerii cei trși, dar Saveriu in nu să artase pe la mine. Mai aveam promesa sciut și in una. Imi mersese cam ru cu vndarea, nu

eram deci bine dispus. Totă ziua deja mă silisem a vinde aceste două hărți, dar nu isbutisem. Acum intrase éráș cineva în právălia mea, și eu mă încercam a-l indupleca ca să cumpere una din cele două promese. Nu era tocmai de tot în contră și luase deja aceia cu seria lui Saveriu în mână, când éťă-l pe acesta venind fără suflare.

Ochiul său cădu îndată pre promesa cea mult încercată și vedându-o în mâinile altuia, se făcu galben ca céra.

Pentru a vinde pe amândouă, începui a spune clientului strein, că după mine, cea laltă promesă ar avea mai multe șanse de a câștiga.

Saveriu înțelese din acesta, că mai era timp ca să-și asigure norocul, și fără a dice un cuvânt măcar aruncă trei florini pe tarabă, luă promesa pe care o lăsase celalalt din mână și eși pe ușă afară.

Mușteriu meu cređu de bună sémă că Saveriu este ne-bun, nu dise însă nimic, ci indemnându-se și el, imi plăti promesa a doua și astfel scăpai de ele, ceia ce-mi redete dispozițiunea cea bună pe care o perdusem.

Dar nu pentru mult timp, căci.....

Deu, de astă dată câștigă Saveriu cu acea promesă ca vr'o patru deci de mii de florini. —

El în adevăr visase și pentru a treia órá. De astă dată i apăruse ingerul fórte mihnit, se plânse de nedelicateta lui că ar fi divulgat fără nici o considerațiune visurile sale. Apoi ducându-se, i lăsase éráș acel număr cu litere de foc.

Saveriu se luptase mult timp cu sine și numai în ultimul moment se decisese ca să mai jertfescă încă o dată, dar acum fără nici un továraș, prețul promesei. Tot o dată își presupuse a nu spune nimenui nimic despre ultimul său vis, éťă pentru ce fugise el așa de grabă de la mine după ce luase promesa. —

Editorul călindarului iulian, gregorian și poporal roman ne-ar dovedi acum cu o sută și mai bine de citațiuni, care de care mai clasice, cumcă aceste visuri ale lui Saveriu au fost rezultatul interesului, ce au nutrit spiritele cătră densus, — și decă i-ar fi povestit vr'o babă plină de credințe deșerte, pe care Domnia sa ar numi-o scutóre, acesta întemplantare, s'ar referi de bună sémă la ea, pentru a dovedi asertiunile sale cele lipsite de rațiune. Cât în privința ficatului alb, Domnia-sa ar pune în călindar vr'o 4 pentru cultul acestui ficat, deducând din această credință, originea românilor din latini.

Noi însă care suntem mai sceptici și care ne explicăm tóte lucrurile pe cale firéscă vom dovedi aici, mai întâiu, cum că este fórte adevérată dícala románescă: cine-i fláménd de codru (de pâine) viséză. Saveriu adică dorind pré mult ca să facă un câștig, visa tot de loterie, dar mai cu sémă când era tragerea aprópe, atunci i se náluceau acei numeri prin vis, ceia-ce dară era un lucru firesc. Apoi nici aceia, cum că în fine a nimerit cu numărul săi un câștig, nu este tocmai vr'un lucru miraculos, ci numai o coincidență rară, nimic mai mult.

Și ca să spunem în fine ceva și despre ficatul cel alb, vom menționa, că Saveriu, după ce s'a imbogățit, s'a ingrășat, și nimen nu mai crede că va muri tot așa de grabă, ca cei laltí bărbați ai soției sale.

Să nu credem dară, de cât numai ceia ce ne putem explica prin legile naturei, chiar de ne-am depărta prin această luminare a spiritului nostru de datinele strămoșesci, căci virtutea părinților nostri nu stetea nici de cum din acele credințe deșerte pe care unii din invéțații nostri ar voi să le perpetueze printre noi.

Să fim bine înțeleși. Conservarea cunoscintei acelor datine vechi prin descrierea lor și tipărirea acelor descrițiuni este fórte meritabilă, decă opurile respective sunt destinate pentru acele cercuri de cetitori care sciă săle aprețuésă după meritul lor istoric și etnografic. Dar a publica într'un călindar poporal câte verđi și uscate despre descántări, vrăjitorii, și altele, acesta după noi este fórte stricácios. Nu ne-am putut

reține de a nu spune acest adevăr Domnului editor al călindarului iulian, gregorian și poporal român.

Desvălirea statuei lui Stefan cel Mare.

Rare-ori s'a veduit în Romania o serbare mai impunătoare de cât aceia care s'a făcut la Iasi cu ocaziunea înăugurării statuei lui Stefan cel mare.

De vro două săptămâni nimeni nu mai vorbia în tótă țera de cât de ziua de 5 Iunie și în tóte părțile resunau cuvintele: la Iasi!

Serbarea a întrecut tóte așteptările. În adevăr nici o dată capitala Moldavei n'a văđut o așa afluiță de lume în zidurile sale. N'a rămas colțu în tótă România, care se nu fie trámis un reprezentante la înăugurarea statuei marelui Domn. Cu acesta ocaziune au venit delegații din tóte județele României, reprezentanți ai tuturor autorităților și corpurilor constituite, ai scólelor, ai tinerimii, ai societăților, și particulari, cu miile începând de la Mehedinți și până la Dorohoi și de dincolo de otare. din Bucovina și din Basarabia, odiniórá părți integrante din principatul Moldovei.

În ziua de 4 Iunie, imbulzela a fost atat de mare pe la tóte gările, în cât mai tóte trenurile au rămas în întérđiare de câte doué și trei óre. Trenul care a plecat Vineri séra din București n'a sosit în Iasi de cât la 4 óre a dóua zi. El cuprindea aprópe 1,500 de persóne; la Pascani, dírectiunea căilor ferate a fost nevoită a-l împărți în doué pentru a ílesni circulațiunea lumii în gara de la Iasi, unde ingrámádela și tumultul trebuiau să fie în culme.

La sosire, delegațiunile județelor și diferiții reprezentanți ai autorităților au fost primiți de d. primar al urbei Iasi, în-socit de întreg conciliul comunal. D. ajutor de primar, în sunetul muzicei militare, ura bunavenire óșpetilor: D. C. A. Rosetti, președintele Camerei deputaților; respunse, în numele tuturor, salutând cu respect și iubire pe frații Moldoveni.

Imediat după acesta, óșpetii s'au îndreptat pe la locuințele lor; cari în case particulare, unde o mulțime de cetățeni le oferiră ospitalitatea cea mai cordială. În adevăr, tóte camerele de la oteluri erau reținute de mai înainte, încât această ospitalitate era fórte bine-venită. Afară de acesta, la gară se afla un biuro de informațiuni, unde fie-care putea se se adreseze pentru a căpéta o locuință particulară pentru un preț indetel de moderat.

Se crede că în dílele de 2, 3 și 4 Iunie au sosit în Iasi până la 10,000 de persóne, ceia ce a dat acestei serbări o animațiune estraordinară.

La 3 iunie deja, cu trenul de la patru óre, d. prefect al județului Iasi, dnii membrii ai comitetului permanente și alte notabilități plecară la Térgul-frumos pentru a íntempina pe Majestatea Sa Regele la marginea județului. Trenul regal intra în gară în strigăte entusiaste de ura. M. Sa Regele era întovărășit de dnii miniștri Chițu, Stătescu, Leca și Sturdza, de dnii generali Cernat, Crețian, Anghelescu, St. Falcoianu, Leca Pencovici și dr. Teodori, d. prefect al poliției capitalei, dnii ajutanți regali colonel Greceanu și maior Negel.

Trenul regal era condus de însuși d. Falcoianu, dírectorele căilor ferate romane.

Toți cetățenii din Térgul-frumos, împreună cu dómnele lor, precum și un mare număr de proprietari și locuitori din împrejurimi se adunaseră la gară pentru a saluta trecerea Măiestății Sale.

O primire tot atât de cordială se făcu Măiestății Sale atât la Podul-Ilóii cât și la Cucuteni.

La 7 óre séra, tunurile pe délul Copou și clopotele de la bisericile din Iasi, anunțară publicului sosirea trenului regal în Iasi. Ací, în sunetul muzicei, M. Sa fu primit de consiliul comunal cu d. primar Leon Negruzzi, îi ura bună sosire, oferindu-i pâne și sare; de tóte autoritățile civile și militare; de cler precum și de un mare număr de cetățeni. Pe urmă,

M. Sa luă loc în trăsura de gala. Cortegiul regal, plecă spre Mitropolie în sunetul clopotelor și a musicelor. Pe tot parcursul erau înșirate trupele din garnizună. M. Sa Regele în tot parcursul fu aclamat cu bucurie de mulțimea care să îngrămădisise pentru al vedea trecând. După ce ascultă serviciul divin, M. Sa plecă la locuința, situată în strada Română, casele d-lui colonel Alcaz.

În Iași o adevărată ploie de buchete, de ghirlandi, de cununi cădeau de prin balconi în trăsura regală.

Totă ziua de 4 iunie s-a petrecut într-o febră și o nerăbdare ne mai pomenită; până la o oră din cele mai înaintate, lumea a circulat pe stradă în grămezi atât de mari în cât numai cu greu puteai străbate. Strada mare, strada Carol I. gemu de lume; plimbarea și grădina Copou înfățișau de asemeni un spectacol din cele mai animate. În toate părțile și la toate unghiurile întâlneai prietenii de prin toate unghiurile țerei și chiar de peste otare, pretutindeni, în număr colosal, pentru onoarea locuitorilor capitalei, era reprezentat elementul bucureșcân. Părea ca tot Bucureșciul s-a mutat la Iași.

În această zi, pe la 3, d. Andrei Vizanti, profesor de limba și literatura română la universitatea din Iași, a ținut la universitate o conferință istorică asupra lui Stefan cel Mare. D. Visanti, servindu-se de documentele cele mai noi, pre-acele descoperite de d. Esarcu în arhivele Veneției, puse în lumină activitatea cea extraordinară politică și militară, a marelui Domn.

La această conferință asistau dnii delegați ai județelor și ai comunelor, dnii senatori și deputați, studenții Universității din Iași precum și mulți particulari, cari mai putuseră străbate în sala ticsită de lume.

Sera s-au dat concerte de cântăc muzicele militare la toate grădinile din Iași: la grădina publică, la grădina primăriei, la grădina Barnoschi, în piața primăriei pre cum și înaintea Bursei.

În grădina Copou, s-au dat o serbare de bine-facere în folosul sêracilor; grădina era splendid decorată și plină de chioscuri unde d-nele Siutiu, Paladi și alte dne din societatea ieșiana vindeau diferite obiecte. M. S. Regele a bine-voit se onoreze cu preșința sa această serbare, cumpărând și diferite obiecte.

La orele 9 s-a făcut o splendidă retragere cu torțe pe dinaintea palatului regal, percurgând stradele până în dreptul statuei Stefan-cel-Mare.

Orașul pavoazat și împodobit cu flamure, ghirlandi, tapete, flori, era iluminat într-un mod strălucitor; focuri de bengal se aprindeau în toate părțile, răspândind o lumină fantastică prin care vedea circulând o lume nespūsă. (Rom.)

(Grevă faurilor). — François Coppée a scris o poemă dramatică sub titlul de mai sus, care a fost tradusă mai în toate limbile culte.

Presupunând că lectorii noștri n-au avut încă ocaziune de a citi această poemă, ne vom încerca a prezenta aici subiectul ei din care momentul culminant, se vede ilustrat pe pagina 71 a fôiei noastre.

Faurii nu mai voiesc să lucreze. S-au constituit, cum dice o expresiune modernă, în grevă. Uu maestru bătrân, este incurcat în această conjurațiune, și se arată, ca tot de-a-una în viața sa onest, ținându-și cuvântul până la ultima consecință.

Năpădit de cele mai extreme grijii și lipse, adus la disperatiune prin miseria familiei sale, totuș rămâne firm, se țene de cuvântul dat — până când — într-un moment de disperare, condus de întemplantare, intră în o cărcimă unde el, care a suportat și suportă toate lipsele, găsește pe capii, pe conducătorii grevei, beând și banchetând.

La această privire își perde răbdarea, se infuriară. „Ha, strigă el, voi banchetați, voi beți vin, er nouă ni-ați adus fômea, miseria în casă! Blăstem asupra vóstră, blăstem din gura unui sêrman moșneag.

Apoi descrie starea disperată a sa și a familiei sale, și le arată, că voiesc să se apuce erăș de lucru, nu pentru sine ci pentru binele familiei sale, a copiilor săi.

Acum unul dintre conducătorii grevei, sărind de pe scaun și înaintând spre bătrân i strigă: »mișel fricos.«

Fiori de ghétă mă smucesc, mă prind
La acel nemernic hulitor privind.
Vedându-l ténar, gingaș ca o fată,
Cu plete lungi, cu chică 'ncărligată.
De nopți perdute slab, la față tras,
Și de beție răgușit la glas.
Cei lalți tăceau, el mă privea rînjind,
Er inima-mi svêcnea în peptu-mi ciocânind.

Atunci prindându-mă de cap răcnii:
„Să-mi pără dar soția și ai mei fit.
Nu voi lucra, de și nu mai au hrană,
Dar tu — mă jur, — că d'asta-mi vei da semă.»

Bătrânul cere să se dueleze în — ciocane. El strigă:

»Ciocane doue dați-ne și stați,
Aici cu toți în jur și vă uitați.
Ear tu ce-ai necinstit o față de bătrân;
Desbracă-te și scuipa-ți una-n mână.

Dintre ciocane doue grele-apuc,
Pe cel mai bun îndată lui arunc.
El ride și-l primesce tot rînjind,
Și strigă: „nu mă sperii nice când.“
Eu merg spre el în fața lui privinnd,
El plecă ochii — eu ciocanul luând,
Îl învêtesc — unelta mi-este armă,
Ce drugul chiar de fer în doue sfarmă.

Un câne, ce de lovitură fugind,
Se târaia sub mésză chionând,
Nu pôte chiar avea în ochiul său
Rugare — așa fricosă, vilă deș,
Precum în ochiul lui se arăta
Acum, când el cu gróză se trăgea
Tot mai napoi și până la cel zid
Unde credea să fiă mai ferit.
Dar pre târziu era, un vël de sânge
Pe capul lui acuma se restrânge.
Și eu sunt plin, cu sânge sunt stropit,
Ciocanul meu tot capul i-a zdrobit.

Colea zăcea lungit și sfărâmat,
Eu capu-n palmă mi l'am rezimat,
Și copleșit de gândul cel de iad
Că-s ucigaș — căința ma apucat.

Și soții mei venind să mă apuce —
Toți tremurând — la temnița-a mă duce,
Din mâna lor pre lesne m'am smuncit:
»Eu singur mă denunț,« lor le-am grăit.

Și m'au lăsat — căciula întinđend
Eu am cersit, ș'am đis dabia mai resuľând:
»Dați... pentru... dară scitți...« Ca đece franci
Am adunat, apoi am mers — în lanț, —

Pentru cei care nu știu încă ce va să đică cuvântul grevă, (germanii đic Strike după englezi), vom mai adăoga, că este o conjurațiune între muncitori, cu scopul de a sili pe întreprindetorii muncii lor — fabricanți etc., prin mijlocul inceptărei desevêrșite a lucrărei, de a urca plata său de a-și asigura vr'un alt avantajiu.

(Cântăreții). — Vedți ilustrațiunea de pe pagina 79. Rar li este dat credincioșilor de ritul catolic de a vedea izvorul acelor cântece, care sunt menite a li înălța spiritele într-o mărire a celui de sus; dar este bine că nu-l pot vedea, căci deș nu scim decă vederea nu ar strica impresiunea ce o primesc prin auđ. Lectorii noștri pot judeca despre această, aruncând o privire asupra grupei ce li presintăm în ilustrațiunea noastră, mai sus menționată.

Posta Re-

dacțiunei.

D-lui B. O. P. Arad. Am dispus a (i se expedia fôia. Rebus-ul D-tale este fôrte bun, însê noi suntem siliți a face cea mai mare economie, căci pentru tomul al doilea până astăzi nu ne-au încurs nici măcar atâți bani, cât sunt de lipsă ca să plătăm pe culegătorii fôiei.

Comptabilitatea

și celelalte științe comerciale adică:

aritmetica, dreptul de comerț și
corespondința

să pot învăța în lecțiuni private,
după un metod foarte lesnicios și tot
odată aprofundat, încercat la o sută și
mai bine de elevi, plasați în dife-
rite ramuri ale comerțului și ale
administrațiunii, în Brașov (Tran-
silvania) de la

Theochar Alexi.

Limba de propunere:

română, germană, franceză sau maghiară.